

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tina Runko

»Odprta partnerska zveza« in nadzorovanje seksualnosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tina Runko

Mentorica: doc. dr. Marjeta Mencin-Čeplak

»Odprta partnerska zveza« in nadzorovanje seksualnosti

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

»Odprta partnerska zveza« in nadzorovanje seksualnosti

V diplomskem delu sem se posvetila področju novih oblik intimno-partnerskih zvez, ki se v modernem svetu razvijajo kot posledica hitrih družbenih sprememb. V 18. stoletju postane seksualnost predmet znanstvenega raziskovanja. Foucault opredeli zahodne družbe kot iskalce vednosti o seksualnosti (*scientia sexualis*). Fokus raziskav se v veliki meri usmeri predvsem na žensko seksualnost. Pomembne postanejo raziskave na področjih, ki se navezujejo na medikalizacijo ženske, demografijo, reprodukcijo in normativno vedenje. Za vzdrževanje družbenega reda se vzpostavijo institucije, ki s svojim vedenjem opredelijo heteronormativnost in preprečujejo deviantnosti. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja se na zahodu prične veliki preobrat; seksualna revolucija, ki sproži feminizem ter vprašanja o ženski in njeni seksualnosti. Emancipacija ženske ter delna osvoboditev izpod medikalizacije ženske seksualnosti privede do sprememb tudi na področju partnerskih zvez. V petdesetih letih so se razvile različne spolne prakse, ki odstopajo od monogamnosti in vpeljujejo koncept poliamorije. V raziskovalnem delu tako svoj fokus usmerjam v raziskovanje mnenj in stališč mladih žensk med 20. in 29. letom.

Ključne besede: odprta intimno-partnerska zveza, ženska seksualnost, monogamija, poliamorija, seksualnost.

»Open Relationships« and Control of Sexuality

In my bachelor's thesis I address the topic of new forms of intimate relationships, which develop in the modern world as a consequence of rapid social change. In the 18th century, sexuality becomes an object of scientific research. Foucault sees western societies as the pursuers of knowledge about sexuality (*scientia sexualis*). The research is primarily focused on female sexuality. Important research is conducted on fields like the medicalization of women, demography, reproduction and normative behavior. In order to maintain public order, institutions which define heteronormativity and prevent deviate behavior. The 1960s bring great changes in the West—a sexual revolution that brings feminism and questions about women and their sexuality. The emancipation of women and the partial liberation from the medicalization of female sexuality also bring about changes in personal relationships. Different sexual practices have developed in the 1950s which differ from monogamy and introduce the concept of polyamory. In my research I focus on analyzing the thoughts and opinions of women aged 20-21.

Key words: open relationship, female sexuality, monogamy, polyamory, sexuality.

Kazalo

1	Uvod	6
2	Vloga in oblike družbenega nadzora nad seksualnostjo	8
2.1	Nadzor nad žensko seksualnostjo	9
2.2	Nadzor nad partnerskim odnosom.....	13
3	Analiza norm v »spremembah intimnosti«: primer odprte intimno-partnerske zveze	16
3.1.	Oprelitev odprte intimno-partnerske zveze.....	16
3.2	Družbene spremembe in odprta intimno-partnerska zveza	19
4	Raziskovalni del	22
4.1	Raziskovalna metoda: spletni anketni vprašalnik.....	22
4.2	Analiza spletnega anketnega vprašalnika.....	23
4.2.1	Demografski podatki	23
4.2.2	Analiza stališč o ženski seksualnosti	26
4.2.3	Analiza stališč o intimno-partnerski zvezi	30
4.2.4	Analiza osebnih izkušenj z odprto intimno-partnersko zvezo	33
5	Sklep	36
6	Literatura	38
7	Priloga: Anketni vprašalnik	41

Kazalo tabel

Tabela 4. 1:	Status respondentk.....	23
Tabela 4. 2:	Najvišja dosežena formalna izobrazba respondentk	24
Tabela 4. 3:	Trenutno prebivališče respondentk	24
Tabela 4. 4:	Spolna orientiranost respondentk	25
Tabela 4. 5:	Zakonski stan respondentk	25
Tabela 4. 6:	Trenutna intimno-partnerska zveza respondentk	26
Tabela 4. 7:	Stališča in prepričanja o ženski seksualnosti.....	26
Tabela 4. 8:	Zaupanje problemov v zvezi z partnersko zvezo/zvezah, problemov na področju spolnosti in problemov o intimnih težavah s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami).....	27

Tabela 4. 9:Upoštevanja menja in nasvetov danih oseb v zvezi s problemi v partnerski zvezi/zvezah, s svojimi problemi na področju spolnosti in problemi z intimnimi težavami s svojim spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami)	29
Tabela 4. 10: Trditve o intimno-partnerski zvezi	30

1 Uvod

Odrpta intimno-partnerska zveza predstavlja novo obliko kohabitacije in nov način vzpostavljanja daljše intimno-partnerske zveze. Družbene spremembe ter spremembe v državno-političnem sistemu nadzora so privedle do sprememb v sestavi intimno-partnerske zveze. V diplomskem delu se osredotočam predvsem na nadzor ženske seksualnosti, saj je ženska vedno predstavljala osrednji subjekt reprodukcije. Ženske s svojimi fiziološkimi značilnostmi omogočajo nadaljevanje vrste, ki je pomembna za družbeni razvoj. Nadzor nad žensko seksualnostjo se je skozi celotno zgodovino vršil na različne načine, najbolj strukturirano se na državno-politični ravni prične pojavljati v 18. stoletju (pojav buržoazije in kapitalizma). Foucault poskuša v svojem obsežnem delu *Zgodovina seksualnosti* pojasniti, kako iz zakaj ter kje se pričnejo pojavljati nadzori seksualnosti, piše pa tudi o različnih pogledih nanjo. Zahodne družbe smo tako zavezane k *scientia sexualis*, iskanju resnice o seksualnosti skozi vedenje. Za razumevanje seksualnosti smo razvili posebno državno-politično strukturo; institucije, s pomočjo katerih zbiramo podatke o seksualnosti ter jo posledično nadziramo, postavljamo norme in definiramo deviantnosti.

Diplomsko delo je sestavljeno iz treh komponent. V prvem delu se osredotočam na vloge in naloge nadzora nad seksualnostjo. Obsežno polje nadzora nad seksualnostjo sem zožila in se osredotočila predvsem na nadzor nad žensko seksualnostjo ter nadzor nad intimno-partnersko zvezo. Ženska seksualnost je vedno predstavljala posebno komponento v shemi državno-političnega nadzora. Svoj vrh doseže ravno v 18. stoletju, ko se ženska seksualnost medikalizira. Medikalizacija prinese s seboj nadzor nad demografijo, nataliteto, žensko (seksualnostjo), hkrati se pojavijo norme ženskega vedenja, navezujoče se na spolnost. V diplomskem delu se tako naslonim na dve pomembni feministični teoriji: teorijo moškega nadzora ženske seksualnosti (*the male control theory*) in teorijo ženskega nadzora ženske seksualnosti (*the female control theory*). Dve teoriji, ki pokažeta dve različni perspektivi nadzora nad žensko seksualnostjo. Ženska tako postane subjekt in objekt nadzora, ki se odraža skozi intimno-partnersko zvezo kot edino legitimno obliko intimno-partnerskega razmerja. Družbene spremembe so pripomogle k nekaterim spremembam percepcije in konstrukcije intimno-partnerske zveze.

V drugem delu se tako osredotočim na novo obliko intimno-partnerske zveze, ki se razvije kot posledica družbeno-ekonomskih sprememb. Govorimo o ženski emancipaciji, ki s pomočjo feminističnih teorij in vprašanj ženskega obstoja postavi žensko seksualnost ob bok moški. O

spremembah na ekonomskem horizontu pa govorimo predvsem o spremembi načina dela (projektno delo, delo na domu itd.) ter ekonomski samostojnosti, ki je povezana z emancipacijo ženske. Odprte intimno-partnerske zveze poznamo predvsem skozi svingerje, ki se na teoretični ravni opredeljujejo kot subkultura. Od t. i. seksualne revolucije v šestdesetih letih so se razvile različne spolne prakse, ki so del odprte intimno-partnerske zveze. Teoretiki niso postavili enotne definicije odprte intimno-partnerske zveze, saj gre za spreminjajoči se fenomen in njegova definicija kot taka ni smiselna. Gre za odprto strukturo intimno-partnerskega odnosa; partnerja lahko imata spolne odnose izven »primarne« intimno-partnerske zveze. Spremembe niso vidne samo v partnerski zvezi, ampak tudi družbeno, saj se pričnejo spreminjati normativi in diskurzi, ki se pojavljajo v odnosu do monogamne intimno-partnerske zveze (diskurz romantične ljubezni, materinstvo, poroka, starševstvo, medikalizacija spolnosti itd.).

Namen diplomskega dela je raziskati mnenja in stališča mladih žensk do ženske seksualnosti in odprtih intimno-partnerskih zvez. V raziskovalnem delu diplomskega dela uporabim spletni anketni vprašalnik kot metodo za raziskovanje mnenj in stališč mladih žensk med 20. in 29. letom starosti. Na anketo se je uspešno odzvalo 83 respondentk. Skozi analizo spletnega anketnega vprašalnika sem tako dobila nekatere primarne informacije o odnosu mladih žensk do odprte intimno-partnerske zveze. Raziskovanje področja o odprtih intimno-partnerskih zvezah v slovenskem prostoru še ni bilo opravljeno, zato z diplomskim delom postavljam pilotno študijo za nadaljnje raziskovanje tega modernega fenomena.

2 Vloga in oblike družbenega nadzora nad seksualnostjo

*»Človek je družbeni produkt, družbo pa ustvarjajo ljudje, ki delujejo«
(Eriksen 2009, 94).*

Družba oz. družbeno in človek kot delujoči subjekt sta komplementarni, medsebojno konstitutivni »entiteti«. Ena brez druge ne moreta obstajati. Človek je delujoče bitje, čigar delovanje je bolj ali manj omejeno z določenimi pravili in normami. Skozi družbene norme se manifestira družbeni nadzor, ki je sam produkt človekovega delovanja. Osrednja vloga družbenih norm je vzpostavljanje in ohranjanje (samo)regulacije človekovega vedenja in delovanja, ki mu omogoča sobivanje z drugimi in hkrati omogoča ohranjanje človeških skupnosti in družbeni red, vključno z razmerji dominacije in podrejanja. Biološka reprodukcija je eno od področij, nad katerim se že od začetkov človeštva vzpostavlja nadzor; nadzor biološke reprodukcije pa je hkrati nadzor človeške seksualnosti. Antropološke študije so s pomočjo terenskega dela ter analize kultur potrdile tezo, da sta eksogamija, poročanje izven svojega sorodstvenega in/ali klanskega kroga, ter tabu incesta univerzalni komponenti vseh svetovnih kultur in družb (Eriksen 2009; Godina 2011). Normativni sistemi zahodnih kultur sledijo obema konceptoma, s čimer omejujejo ali celo preprečujejo deviantnosti na področju seksualnosti, spolnih in seksualnih identitet, ki bi lahko zamajale ta sistem. V diplomski nalogi nas zanimajo predvsem specifične značilnosti nadzorovanja seksualnosti v kapitalizmu oz. še natančneje: zanima nas nadzor na področju partnerskih skupnosti ter ženske seksualnosti.

Foucault analizira, kako se je v 18. stoletju na zahodu (z vzponom buržoazije in kapitalizma) razvil specifičen nadzor nad seksualnostjo. Buržoazni razredi so namreč poudarjali *»skrb za telo, dolgo življenje in zdravo potomstvo, s čemer naj bi si zagotovili in ohranjali vrednost, prednost in premoč nad drugimi razredi. Konec 19. stoletja se nadzor razširi na nižje sloje s ciljem omejitve širjenja nalezljivih bolezni in zadovoljitve potreb, ki izhajajo iz ekonomskih nujnosti (potrebe po sposobni, zdravi delovni sili in regulaciji rodnosti)«* (Mencin Čeplak 2012). To je odprlo nova ekonomska in politična vprašanja rodnosti, bolehnosti, življenjske dobe, plodnosti, zdravstvenega stanja, pogostosti bolezni, oblike prehrane in bivališč (Foucault 2000, 28). Spodbudi tudi razvoj številnih vednosti o človeku: demografijo, biologijo, medicino, psihologijo, psihiatrijo, pedagogiko in politično kritiko.

Kvalitetna reprodukcija torej ne bila možna brez vednosti; seksualnost postane predmet številnih diskurzov, ki si prizadevajo za »resnico« o seksualnosti. Odnos resnice in oblasti je večni ples boja za obstanek in ravno zato se v tematizaciji nadzora nad seksualnostjo opiramo na seksualne norme, ki oblikujejo kulturno in zgodovinsko specifične »realnosti«, pomene in identitete oz. subjektivitete (Foucault 2001). *»Od 18. stoletja dalje je seks kar naprej povzročal nekakšno splošno govorno razdraženost. In govori o seksu se niso množili zunaj oblasti ali proti njej; temveč prav tam, kjer se je oblast izvajala in kot sredstvo njenega izvajanja; povsod so bile urejene spodbude h govorjenju, povsod sredstva za poslušanje in beleženje, povsod postopki za opazovanje, izpraševanje in izražanje.«* (Foucault 2010, 35). Pridobljene informacije je bilo potrebno sistematično zbirati in urejati na ravni države. Državne institucije so vzpostavljale in vzpostavljajo svoje aparate vednosti od 18. stoletja dalje. Seks(ualnost)¹ postane državno-politično vprašanje nadzora po treh oseh: po osi pedagogike kot osnove nadzora otroške seksualnosti; po osi medicine, ki spolnost obravnava predvsem na ravni fiziologije (pomembna fiziologija ženske) ter po osi demografije, katere cilj je spontano ali dogovorjeno urejanje natalitete (Foucault 2010, 111). Institucije tako s svojimi mehanizmi skrbijo za kontinuiran ter normaliziran razvoj kolektivnega vedênja (Tarizzo 2014). Diskurzi normalizacije, naturalizacije in medikalizacije spolnosti odprejo *»naraščajočo ekonomijo govora o seksu. Za moderne družbe ni značilno to, da so seksu namenile prostor v senci, temveč da so se zaobljubile kar najprej govoriti o njem, tako da so mu dale pomen prave skrivnosti.«* (Foucault 2010, 37). Ena večjih skrivnosti in tema velikih razprav, predvsem feminističnih, je ženska seksualnost.

2.1 Nadzor nad žensko seksualnostjo

Skozi celotno 19. stoletje se je spolnost vpisovala na dva povsem različna seznama znanja; biologijo razmnoževanja in medicino seksa, katerima skupni imenovalec je ženska (Foucault 2000, 54). Nadzor nad *žensko seksualnostjo* Baumeister in Twenge opredelita kot pomembno (psihološko) intervencijo zahodnih kultur v vzdrževanju družbenega reda (Baumister in Twenge 2002). Začetki te intervencije se izoblikujejo z medikalizacijo ženske seksualnosti. Diskurzivni konstrukt ženske seksualnosti se pojavi proti koncu 19. stoletja in sicer z vstopom

¹ Seksualnost Foucault opredeli kot izvor užitka in želje, ne le kot izpolnitve in potešitve želje (Foucault 2000). Seksualnost se po definiciji SSKJ enači s spolnostjo, ki temelji na potešitvi fiziološke želje, medtem ko seks opredeljuje (fizični) akt želje.

seksologije v polje znanosti (Rohden 2013). Medicina kot primarna znanstvena disciplina o spolnosti le-to medikalizira in žensko seksualnost tako v normativnem kontekstu podredi normi reprodukcije. Cook omeni, da je ravno kontrola nosečnosti zgodovinska posledica nadzorovanja spolnosti, ki posledično sproži spremembe znotraj zahodnega tipa partnerskih zvez (Cook 2007).

Kontrola seksualnosti je večplastni proces. V osnovi govorimo o prepletanju treh komponent, med katerimi je izpostavljena samokontrola, ki predstavlja nadzor, temelječ na kulturnih normah in predpostavkah. Posameznica sama glede na naučene kulturne vzorce deluje v skladu z družbenimi normami, ki jih pridobi s socializacijo. Ideološki aparat države kot institucionalna forma ter represivni aparati države kot nadzor nad kršitvijo norm, pri posamezniku proizvajajo komformnost do družbenih norm in regulirajo odstopanje od njih (DeLamater 1981).

Znotraj osnovne sheme nadzora se razvijeta dve pomembni feministični teoriji in sicer teorija moškega nadzora ženske seksualnosti in teorija ženskega nadzora nad žensko seksualnostjo, ki nadzor ženske seksualnosti opredeljujeta glede na spol (Baumeister in Twenge 2002).

Teorija moškega nadzora ženske seksualnosti (*the male control theory*) temelji na predpostavki, da želijo moški omejiti in nadzirati žensko seksualnost predvsem skozi njeno spolno ugodje. Moškemu je tako v razmerju omogočeno ohranjanje zvestobe partnerice. Gonilno načelo diskurza zvestobe temelji na želji po ustvarjanju potomcev. Feministična opredelitev teorije moškega nadzora ženske seksualnosti temelji na diskurzu patriarhalne družbe, družbe ustvarjene za moške od moških (Baumeister in Twenge 2002; Travis in White 2000).

Teorija ženskega nadzora ženske seksualnosti (*the female control theory*) na drugi strani se ne obrača specifično na nadzor znotraj partnerskega razmerja, ampak poudarja, da je ženska aktivni in ne pasivni subjekt družbe ter seksualnosti. Seveda se pojavi vprašanje, zakaj in kako ženske nadzirajo žensko seksualnost. Baumeister in Twenge se v svoji raziskavi opreta na teorijo družbene menjave, ki predpostavlja, da ljudje delujemo skladno s presojo o morebitnem dobičku oz. izgubi kot posledici delovanja (plačilo in nagrada oz. dobitek). V menjalni teoriji, ki se v našem primeru nanaša na seksualnost, je seksualni akt opredeljen kot osnovna menjalna dobrina. V heteroseksualnem partnerskem razmerju menjava oz. intimnost

spolnega akta sledi modelu: moški si želijo spolnosti, ženske pa jo imajo². Imeti spolnost pomeni, da ženska odloča, s kom in kdaj bo imela spolne odnose (Baumeister in Twenge 2002; Cropanzano in Mitchell 2005). Ženske kot aktivni subjekti tako posebej imajo celotno sfero spolnosti in zato aktivno »skrbijo«, da le-ta ohranja svojo vrednost. Ženske naj bi tako predstavljale primarnega proizvajalca nadzora nad lastno seksualnostjo. Ne govorimo samo na osebni, samo-kontrolni ravni, ampak na širšem družbenem polju, ki odpira novo raziskovalno polje ekonomije seksa³ (Baumeister in Vohs 2004; Austin Institute 2014).

Ženska seksualnost se kot vrednota vzpostavi in ohranja predvsem skozi norme deviškosti, zvestobe, fertiliteti, materinstva in urejenosti/čistosti⁴ (Baumeister in Vohs 2004). Biološka predispozicija ženske je neizbežna, a potrebno je poudariti, da se pomen in moč diskurzov izoblikuje z učenjem ali z besedami feministične filozofije Simone de Beauvoir: "*Ženska se ne rodi, ampak to postane*" (Simone De Beauvoir 2011). Baumeister in Twenge (2002) obdobje adolescence obravnavata kot pomemben mejnik v razvoju ženske seksualnosti, v katerem se dekleta tako na fiziološki kot na psihološki ter kulturni ravni sreča s seksualnostjo: postane seksualno bitje in pridobi možnost izbire spolnih aktivnosti⁵. Izbira je podrejena družbenim normam, ki jih posredujejo pričakovanja in zahteve staršev (družina kot institucija), vrstnikov ter partnerja/partnerke ali partnerjev/partneric. Številne raziskave se opirajo na tezo, da je mati osrednji subjekt znotraj družine, ki nadzoruje in opredeljuje seksualnost hčerke (Libby in drugi 1978; Nolin in Petersen 1992). Mati tako predstavlja primarni in za hčer verodostojni vir informacij; ravno ta pozicija pa ji na mikro ravni daje moč nadzora nad hčerkino ter posledično nad žensko seksualnostjo. Opredelitev, kaj je primerno vedenje in kako ohranjati vrednost spolnosti pri ženski, se manifestira skozi

² V teorijah o partnerskih razmerjih nisem zasledila teoretizacije homoseksualnega partnerskega razmerja skozi teorijo družbene menjave spolnosti. Seveda gre za kompleksno menjavo, če predpostavljamo, da si moški želijo in ženske imajo, saj imajo v homoseksualnem odnosu tako na eni strani željo (partnerski odnos gejev), na drugi strani pa imajo spolnost (partnerski odnos lezbijk). Menjava se tako ne dogaja skozi enostavno formulo menjave, kot se to predpostavlja znotraj heteroseksualnega odnosa, ampak gre za kompleksnejšo menjavo predvsem v prepletu želje ter spolnih identitet. Poleg eksplicitnosti heteroseksualnosti v spolni menjavi je potrebno omeniti tudi problematičnost implicitne predpostavke te 'teorije': da ženska nima spolne želje in da s spolnostjo operira le kot s sredstvom za doseganje cilja.

³ S konceptom ekonomije seksa ali spolne ekonomije nimam v mislih prostitucije ter pornografije kot ekonomske veje, katere osrednja dobrina je prodaja spolnih uslug, ampak govorim o menjavi spolnosti med žensko in moškim v partnerskem odnosu ali samo v vzpostavitvi le-tega.

⁴Ang. *chastity*, kar pomeni urejenost, čistost spolnega obnašanja - tako moškega kot ženskega - kot stanje neseksualnosti, odsotnost spolnega akta. Vodilo so moralni standardi in smernice določene kulture, družbe, religije (Komac 2015).

⁵ Na tem mestu ne polemiziram z njuno tezo, ki je v nasprotju s psihoanalitskim konceptom seksualnosti. Dejansko je to, kar trdita, razširjeno prepričanje o seksualnosti in na nek način deluje kot norma; dekleta je dejansko šele v adolescenci pripoznano kot seksualno bitje.

starševsko protektivnost. Mati tako želi s svojimi dejanji ter priporočili hčer naučiti, kako je potrebno varovati vrednoto ženske seksualnosti oz. okrepi diskurze ter norme ženske seksualnosti, saj bo hči le tako postala primerna žena in mati.

Teorija ženskega nadzora ženske seksualnosti poudarja poleg matere kot osrednjega ženskega subjekta, ki vrši nadzor, tudi pomen vrstnic kot vršilk nadzora. Vrstnice ter prijateljice⁶, ne samo v obdobju adolescence, ampak tudi kasneje, predstavljajo pomembno oporo in točko nadzora ženske seksualnosti (Crockett in drugi 2003). Obsežna raziskava Oliver in Hyde, *Spolne razlike v spolnosti: Meta-Analiza (Gender differences in sexuality: a meta-analysis)* opozori, da ženske v nasprotju z moškimi ravnajo po t. i. dvojnih spolnih standardih spolnega vedenja, ki predstavljajo normativno spolno vedenje v odnosu do seksualnosti (spolnost pred poroko, odnos do homoseksualnosti, spolnost izven zakonskega stanu, spolna permisivnost, občasni spolni odnosi (*causal intercourse*), anksioznost/strah/krivda do seksa, spolna potešitev in odnos do masturbacije) in seksualno vedenje (poljubljanje, božanje, heteroseksualni spolni akt, starost ob prvem spolnem aktu, število spolnih partnerjev, število spolnih odnosov, masturbacija, homoseksualno obnašanje in oralno spolno vedenje) (Oliver in Hyde 1993). Dvojni spolni standardi tako predstavljajo družbeno normo spolnega vedenja žensk in moških; predstavljajo družbeno »dovoljeno« vedenje za moške na eni strani, na drugi pa neprimerno vedenje za ženske in obratno. Oliver in Hyde v svoji raziskavi potrdira, da obstajajo spolna razlikovanja v odnosu do spolnosti in spolnega vedenja, ki se razlikujejo glede na starost in partnerski stan posameznika/posameznice.

Ženska moč nad seksualnostjo žensko postavlja na eni strani v objekt nadzora, na drugi pa postaja subjekt. Kompleksna pozicija ženske v odnosu do lastne seksualnosti se odraža v normi reprodukcije. Dejstvo je, da obstajajo anatomske in določene fiziološke razlike med človeškimi bitji, ki so glede na anatomske značilnosti označena kot ženske oz. moški. Vendar pa to ne predstavlja celotne sfere ženske (niti moške) seksualnosti, na kar so opozorile feministke konec 19. ter na začetku 20. stoletja, ko so s svojimi prvimi razmisleki opomnile na družbeno neenakost žensk⁷. T. i. drugi feministični val (začetek v 60. letih 20. stoletja) se osredotoči na žensko seksualnost, ki jo tematizira skozi spolni užitek ter pravico do

⁶ Avtorji v svojem besedilu pod kategorijo vrstnikov in prijateljev slednjih ne ločujejo po družbenem ali biološkem spolu. Na tem mestu ne bomo tematizirali vprašanja spolne identitete; ko govorimo o moških in ženskah, imamo v mislih družbeno pripisan spol in spolno samoopredelitev.

⁷ Feministke t. i. prvega vala so se zavzemale predvsem za družbene reforme, ki so temeljile na domeni enakih možnosti obeh spolov (ženska volilna pravica, možnost izobraževanja in zaposlovanja ter pravne enakosti, kot so pravica do lastnine in dedovanja) in tako opozorile na pravico ženske reči »ne« moškemu tudi v intimo-partnerskem razmerju.

kontracepcije in abortusa (Hammer in Kellner 2009). Liberalizacija ženske seksualnosti je prinesla (do določene mere) osvoboditev ženske seksualnosti izpod imperativa reprodukcije. Tako kot moški lahko tudi ženska s pomočjo kontracepcije uživa v spolnih aktih, ne da bi tvegala nezaželeno nosečnost. Vprašanje te ženske spolne svobode teoretizira in preizprašuje tudi t. i. tretji feministični val. Temeljni pogledi sodobnih feministk na žensko seksualnost so usmerjeni skozi žensko spolno željo ter njeno možnost svobodne ekspresije. Ženska ima tako možnost, da zavrne nezaželeni spolni akt in sama odloča o ekspresiji svoje spolne želje. Poleg vrednotenja odprtosti in obsega spolnega eksperimentiranja se tretji feministični val zavzema za preoblikovanje stereotipne ženskosti in žensko opredeli zgolj kot svobodno spolno bitje (Williams in Jovanovic 2014).

Družbene spremembe, ki omogočijo ženskam, da okrepijo nadzor nad lastno seksualnostjo, so zamajale temelje partnerske monogamnosti: ključni pogoj njenega obstoja je prav nadzor nad žensko seksualnostjo (poleg ekonomske odvisnosti žensk).

2.2 Nadzor nad partnerskim odnosom

"... partnersko razmerje je razumljeno kot prvi in temeljni element, okoli katerega se organizirajo vsi ostali..."
(Foucault 2010, 584).

Različne kulture, družbe in religije predpostavljajo in vzpostavljajo različne intimno-partnerske zveze. Zahodni katoliški normativni okvir privilegira monogamno različno-spolno (in heteroseksualno) intimno-partnersko zvezo. Zakonska zveza med moškim in žensko naj bi bila temelj »pravega« intimnega odnosa, hkrati pa tudi temelj biološke in »ustrezne« socialne monogamne intimno-partnerske zveze, ki jo regulirajo norme heteroseksualnosti, spolnega binarizma, biološkega starševstva in poroke.

Max Weber v svojih spisih o protestantski etiki napiše, da »poroka odraža stabilni spolni odnos« (Weber 1988). Institucija poroke je znotraj evropsko katoliškega prostora edina sprejeta oblika kohabitacije para, znotraj katere se lahko vrši spolni akt kot zadovoljitev fizioloških potreb ter predstavlja nujnost za potomstvo. To potrjuje tudi Foucaultova obsežna analiza historičnih tekstov, ki jo povzema naslednja ugotovitev: »Zveza med spolnim dejanjem in poroko [se] po tradiciji vzpostavlja zaradi in glede na nujnost imeti potomstvo.«

(Foucault 2010, 599). Trikotnik poroka – spolni akt – potomstvo torej predstavlja normativni okvir stabilne monogamne heteroseksualne intimno-partnerske zveze. Odmik katerekoli od komponent predstavlja deviantno, nenormativno vedénje.

Partnerske zveze predstavljajo kompleksno formo, tako v njeni družbeno specifični konstrukciji, kot tudi v nadzoru. Na državno-politični ravni se nadzor vrši nad intimno-partnersko zvezo predvsem skozi vprašanje otrok in njihovega odraščanja ter natalitete.

Država regulira populacijo z (ne)dostopnostjo kontracepcije, abortusa in medicinske pomoči pri reprodukciji; s programi prenatalnih genskih preiskav in »prostovoljne« selekcije zarodkov; z neprostovoljno sterilizacijo telesno in duševno hendikepiranih, deprivilegiranih etničnih skupin in brezdomnih; posredno s selektivnim sistemom otroških dodatkov in družinskih prejemkov oz. s celotnim sistemom socialnega varstva in zaposlovanja. S prikrito ali odkrito selektivnostjo nagrajuje zaželene potencialne roditelje in skrbnike, torej tiste, ki si zaslužijo starševsko vlogo, in diskriminira tiste, ki jih odkrito ali prikrito označi za nevedne (biološkega in socialnega) starševstva – ker naj bi bili nevarni otrokom, narodu ali državi (Mencin Čeplak 2012).

Diskurz potomstva je tako neizogiben predvsem, ko govorimo o ženski seksualnosti, ki je prav zato vedno bila definirana v odnosu do heteroseksualne intimno-partnerske zveze.

Mlade ženske - kot osrednji subjekt diplomskega dela - se glede intimno-partnerskih razmerij še vedno srečujejo z družbeno pričakovano normo poroke, starševstva (potomstvo in življenjsko družabništvo) in idealnega partnerskega odnosa (razumsko, čustveno in družbeno razmerje) ter na drugi strani z alternativnimi normami, ki »zapovedujejo« uživanje in predpostavljajo tudi t.i. eksperimentiranja v intimno-partnerskem odnosu (fizična in spolna privlačnost); vse to pa se dogaja v družbenem kontekstu, ki ga med drugim zaznamuje tudi deinstitutionalizacija intimno-partnerskih razmerij.

Življenjsko družabništvo, ki ga opredeljuje z institucijo poroke Cherlin, opirajoč se na ameriško kulturo, v svoji raziskavi razvije in hkrati opozarja na proces deinstitutionalizacije intimno-partnerske zveze, kar opredeli kot slabljenje družbenih norm, ki opredeljujejo posameznikovo odnašanje znotraj institucije poroke. Cherlin govori o spreminjanju pomena poroke ter njene konstrukcije. Pravzaprav ne gre za opuščanje norme, ampak za njeno spreminjanje, kar je posledica družbenega razvoja (Cherlin 2004). Poroka kot institucija predstavlja formalno sklepanje zakonske zveze, ki predstavlja pomemben element tudi na ravni zakonodaje in kot taka ne izginja iz kulturno družbenega konteksta, pač pa ravno

obratno; ohranja se v diskurzih idealnega partnerskega razmerja, za nastanke katerega sta pomembna deinstitutionalizacija intimnosti ter pojav individualizacije (t. i. reflektivni projekt jaza v moderni dobi). Anthony Giddens opredeli novo partnersko razmerje s konceptom čistega razmerja, »*pure relationship*« (Giddens 2000). Koncept ne zajema dejanske partnerske zveze, predstavlja le njen ideal, tisto nekaj, proti čemur bi morali v partnerskem odnosu stremeti ter predstavlja proces razvoja partnerske zveze. Giddens meni, da je idealno tipsko razmerje, v katerega stopata »*dva posameznika zaradi stika samega ter tistega, kar lahko vsaka oseba dobi iz daljšega druženja z drugo osebo*«, sestavljeno iz večjih elementov (Švab 2000, 215). Razmerje nastane zaradi čustvene povezanosti z drugo osebo in ne zaradi zunanjih družbenih in ekonomskih razmerij. Romantična ljubezen je hkrati vodilo razmerja, ki kot tako obstaja samo po sebi, ter grožnja temu razmerju. Vsaka stvar, ki »gre narobe« je odmik od romantičnosti in ogroža samo razmerje. Osebi se tako v odnosu samoizprašujeta (refleksni projekt jaza) in tako razmerje postane reflektivno in odprto. Odprtost odnosa se opredeljuje skozi refleksije posameznika ter preizpraševanja lastne pozicije v razmerju (Švab 2000). Giddens sicer poudari, da se čisto razmerje ne nanaša samo na zakonsko zvezo, heteroseksualnost in monogamnost, ampak se kot tako odraža v različnih oblikah družbenih razmerij (Giddens 2000). Koncept čistega razmerja predstavlja idejo in ne odraz trenutnega stanja, saj govorimo o idealizaciji partnerske zveze. V isti sapi pa je potrebno kritično opozoriti, da razmerje ne glede na konstrukcijo ali namen ne more obstajati izven družbenega ali ekonomskega sveta. Partnerski odnosi so močno vpeti v ekonomsko, družbeno, politično in kulturno sfero.

Ideali se družbeno konstruirajo kot nekaj, k čemer lahko stremimo, nikoli pa te popolnosti ne dosežemo. Nekatera načela čistega razmerja sovpadajo s konstrukcijo odprtega intimno-partnerskega razmerja, ki pa se na drugi strani oddaljuje od diskurza romantične ljubezni, saj le-ta predpostavlja večno ljubezen med moškim in žensko. Romantičnost in ljubezen kot čustvena paradigma intimno-partnerske zveze naj bi bila domena ženske. Ideja princa na belem konju oz. diskurz »*the one*«, naj bi za žensko predstavljal vodilo k pravi intimno-partnerski zvezi. Družbene spremembe, ki so povzročile spremembe družbenega položaja ženske, so posledično privedle do novih oblik intimno-partnerskih zvez. Gre za široko polje t. i. alternativnih ali celo deviantnih intimno-partnerskih oblik, ki tako ali drugače odstopajo od monogamne heteroseksualne intimno-partnerske zveze.

3 Analiza norm v »spremembah intimnosti«: primer odprte intimno-partnerske zveze

3.1. Opredelitev odprte intimno-partnerske zveze

Interdisciplinarni raziskovalci partnerskih odnosov in (fenomenov) spolnosti niso postavili enotne definicije odprte intimno-partnerske zveze. Govorimo o sodobnem fenomenu zahodnih družb in hitrem razvoju samega koncepta. Prakse se tako s kulturo razvijajo in dopolnjujejo, hibridizirajo, ter s tem pridobivajo nov pomen.

V diplomski nalogi opredeljujem pojem odprta intimno-partnerska zveza kot krovni pojem za vse oblike intimno-partnerskih zvez, ki odstopajo od normativne monogamne heteroseksualne konstrukcije intimno-partnerske zveze. V strokovni literaturi zasledim pojem *ne-monogamna* zveza kot sopomenko odprti intimno-partnerski zvezi (Zimmerman 2012). Ne-monogamna intimno-partnerska zveza predstavlja odmik od tradicionalne monogamne zveze, ki jo poznamo kot tradicionalni moški-ženska odnos. Ne-monogamna intimno-partnerska zveza se od poligamije razlikuje predvsem v tem, da poligamija predstavlja heteroseksualni odnos, v katerem ima lahko le ena oseba več intimnih partnerjev, medtem ko lahko imata pri ne-monogamni partnerski zvezi izven primarne sfere oba tako heteroseksualne kot homoseksualne intimne odnose.

Klesse s svojim tekstom *Država ljubezni v poliamoriji – elementi diskurzov o multipli ljubezni (Notions of love in polyamory – elements in a discourse in multiple loving)* opozori, da na intimno-partnersko zvezo ne moremo gledati samo s tehničnega vidika, torej kdo je s kom in koliko jih je, ampak je primerneje opredeljevati odprto intimno-partnersko zvezo skozi čustveno paradigmo (Klesse 2011). Pri konceptu poliamorije gre za razširitev partnerske zveze predvsem v čustvenem kontekstu, ki tako opusti vse diskurze, ki se primarno pojavljajo v odnosu do monogamije. V svojem delu usmerjam fokus v obravnavo mladih študentk, ki še niso vstopile v zakonsko zvezo kot simbol »prave« intimno-partnerske zveze, zato gre pri konceptualizaciji za preplet ne-monogamne partnerske zveze in poliamorije.

Raziskovalno področje odprtih partnerskih odnosov se je pričelo razvijati na začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja in predstavlja še razmeroma novo polje teoretiziranja. Kljub temu pa je dosežena velika stopnja identifikacije in razumevanja partnerskih praks. Tako se odprte intimno-partnerske zveze razvijajo in odražajo skozi različne poznane spolno-

partnerske prakse, znotraj katerih gre za dogovor med partnerji/partnerkami ter vsemi udeleženi:

- Partnerska ne-monogamnost (*partnered nonmonogamy*) opredeljuje par v zakonskem stanu ali v daljši partnerski zvezi, kjer si partnerja dovolita občasne spolne odnose izven njune zveze.
- Svingerstvo (*swinging*) opredeljuje izmenjavo partnerjev/k v spolne namene. O svingerjih se večkrat govori kot o subkulturi in načinu življenja. V modernih znanstvenih besedilih izraz zasledimo predvsem v kontekstu seksualne revolucije.
- Poliamorija (*polyamory*) pomeni ljubiti več kot eno osebo, kar v partnerskem odnosu posamezniku/ci dovoljuje imeti tako spolni, ljubezenski in čustveni odnos z osebo oz. osebami izven tega razmerja. V kontekstu poliamorije se odpirajo različna znanstvena vprašanja in je eno bolj raziskovanih polj odprte intimno-partnerske zveze (Haritaworn in drugi 2006; Barker 2005; 2011).
- Večzvestobnost oz. polizvestobnost (*polydelity*) predstavlja odprt partnerski odnos, ki je sestavljen iz treh ali več oseb. Predpostavlja, da partnerji/ke živijo skupaj in si tako delijo vse življenjske problematike.
- Samo-poliamorija (*solo polyamory*) ali monogamno/ne-monogamna intimno-partnerska zveza (*monogamus/nonmonogamus partnership*) definira odprto partnersko zvezo, v kateri samo eden od partnerjev/k prakticira poliamorijo, druga oseba v partnerskem odnosu pa je izrazito monogamna (povzeto po Zimmermanu 2012; Barker 2005).

Opredelevanje praks je potrebno gledati skozi okolje, v katerem nastajajo. Zgoraj navedeni pojmovnik partnerskih praks je povzetek različnih kvalitativnih raziskav. Raziskovalci so te prakse poimenovali na podlagi pričevanja posameznikov/c ter njihovih osebnih izkušenj znotraj intimno-partnerskih zvez. Frank in DeLamater, ki se v svoji raziskavi dotakneta ravno problema različnega poimenovanja in kategoriziranja partnerskih zvez v odnosu do »varanja«, poudarita, da diferenciacija v poimenovanju izhaja predvsem iz posameznikove pozicije v partnerski zvezi. Pomembno je razumevanje, kako se oseba sama opredeljuje znotraj zveze. Razlike se pojavijo celo pri sami kategorizaciji oziroma načinu življenja, ki naj bi ga par živel znotraj monogamne in ne-monogamne intimno-partnerske zveze (Frank in DeLamater 2010). Različno poimenovanje intimno-partnerskih zvez tako izhaja iz različnih percepcij in identitet posameznic in posameznikov znotraj intimno-partnerskih zvez.

Vsa opredeljevanja izhajajo iz monogamne heteroseksualne intimno-partnerske zveze. Predpostavlja se namreč konstrukcija stabilne monogamne heteroseksualne intimno-partnerske zveze, ki se nato lahko odpre in se prične razvijati skozi različne prakse, ki so vedno opredeljene v odnosu do primarne stabilne intimno-partnerske zveze. Hierarhično vrednotenje oziroma ponovno vračanje k prvotni monogamni intimno-partnerski zvezi je vidno v modelih odprtih intimno-partnerskih zvez, ki jih opredeli Kathy Labriola. Osnovni modeli odprtih intimno-partnerskih zvez se delijo na primarni/sekundarni model, več-primarni partnerski model (več-zvestobnost) in (več) ne-primarni partnerski model (*multiple non-primary relationships model*) (Labriola 1999). Prva dva modela tako predpostavljata opredelitev primarnosti enega od partnerjev ter vzpostavitev stabilnega monogamnega odnosa. Gre za postavitev temelja, znotraj katerega se lahko razvijajo različne oblike ter prakse intimno-partnerske zveze, seveda v konsenzu do primarnega partnerja. Pomembno je poudariti zadnji model in sicer (več) ne-primarni intimno-partnerski odnos, saj ga raziskovalci in teoretiki intimno-partnerskih odnosov pogosto prezrejo. Govorimo namreč o posameznikih/icah, ki se zavestno odločijo biti samski/e, ampak na različne načine vstopajo v že obstoječe intimno-partnerske zveze drugih oseb. Odprti intimno-partnerski odnos ne zadeva samo partnerja/ke, ki je seksualno in čustveno navezan/a na več oseb (izven primarnega intimno-partnerskega odnosa) ampak tudi vse, ki vstopajo v to intimno-partnersko zvezo.

Spremembe v konstrukciji intimno-partnerske zveze ter različna vstopanja vanje so posledica družbenih sprememb, individualizacije ter spreminjajočega se trga dela. Gre za trend porasta projektne del, ki odpira tudi nova poznanstva, ki so kratkoročnejša in hkrati bolj intenzivna. Nove spolne prakse in fluidni intimno-partnerski odnosi so tako oblika prilagoditve zahodnemu načinu življenja. Medkulturni pregled intimno-partnerskih zvez zavrača tezo, da so odprta intimno-partnerska razmerja unikum zahodnih kapitalističnih družb (Zimmerman 2012). Raznolika konstrukcija intimno-partnerskih zvez je vidna tudi v drugih kulturah, a potrebno je poudariti, da so razvoj in konstrukcija ter pomeni odprte intimno-partnerske zveze v zahodnem svetu družbeno specifično opredeljeni in predmet znanstvenega raziskovanja. To ponovno potrjuje Foucaultovo tezo iz prve knjige *Zgodovina seksualnosti*, in sicer, da so zahodne kulture usmerjene predvsem v *scientia sexualis* (proizvajanje resnice o seksu skozi vedenje) in ne toliko *ars erotica* (resnica izhaja iz užitka). Zahodne kulture tako razvijejo dva načina iskanje resnice: skozi postopek priznavanja, ki temelji na krščanski pokori (izpovedi) ter skozi znanstveno diskurzivnost.

Na križišču tehnike priznavanja in znanstvenega govorjenja, tam, kjer je bilo treba najti nekaj velikih mehanizmov prilagoditve med njimi (tehniko poslušanja, zahtevo po vzorčnosti, načelo prikritosti, pravilo o razlaganju, nujnost medikalizacije), se je seksualnost opredelila, kot da je »po naravi«: področje, v katero lahko prodrejo psihološki procesi, kar pa torej privablja terapevtske posege in intervencije normalizacije; polje pomenov, ki jih je treba razvozlati; mesto potekov, ki jih skrivajo posebni mehanizmi; središče nedoločenih vzorčnih povezav, temačna beseda, ki jo je treba prepoditi in obenem poslušati (Foucault 2000, 67–68).

3.2 Družbene spremembe in odprta intimno-partnerska zveza

Industrializacija in pospešen industrijski napredek sta v družbo prinesla nov ekonomski ter politični sistem. Življenjske razmere so se pričele intenzivneje spreminjati, s tem so se pričela odpirati vprašanja o obstoju in pomenu posameznika v družbi. Zimmerman poudari tri ključne družbeno-kulturne intervencije, ki so pripomogle k spremembam monogamne partnerske zveze, in sicer: nadzor nad nataliteto, spolnost v oglaševanju oz. seksualizacija družbe ter spremembe diskurzov o spolnosti (Zimmerman 2012). Vse tri komponente so med seboj soodvisne.

V sedemdesetih letih se je v zahodnem svetu začela seksualna revolucija, ki je pomenila pomemben družbeni preobrat in odprla nov pogled na spolnost. Feministični tokovi so preizpraševali položaj žensk v družbi skozi diskurz o spolnosti. Pričela se je intenzivna diskusija o tem, kako poroka v ospredje postavlja moškega in tako institucionalizira njegovo moč nad žensko. Posledično se trend usmeri v večje vrednotenje multiljubezni oziroma poliamorije (Haritaworn in drugi 2006). Za feministke odprte intimno-partnerske zveze predstavljajo izboljšanje pomena statusa same ženske v družbi, saj tako pridobijo svobodo ter moč nad svojim lastnim telesom (Sheff, v Zimmerman 2012).

Medikalizacija ženske seksualnosti je vedno predstavljena kot osrčje nadzora ženske seksualnosti, hkrati pa gre prav medicini vrsta zaslug za metode, ki ženskam omogočajo varno regulacijo lastne rodnosti – vključno z abortusom. Ženska se je tudi s pomočjo medicine v veliki meri osvobodila strahu pred nezaželeno nosečnostjo. To ji je odprlo več možnosti za eksperimentiranje in spolne užitke. Kontracepcijska tableta, ki na tržišče pride leta 1961, predstavlja točko, v kateri se seksualnost revolucionira do te mere, da postane

demokratizirana. Seveda še vedno ne moremo govoriti o popolni demokratizaciji, ampak pomemben korak je bil narejen. Ženska seksualnost se tako v tej točki loči na spolnost in reprodukcijo (Tiefer 2006). Kontracepcijska tabletko seveda ni edina kontracepcijska oblika, ki bi lahko ločila spolnost in reprodukcijo. Skozi zgodovino so se pojavljale različne metode, ampak kontracepcijska tabletko (»tabletko«) simbolizira žensko kontracepcijo, katere uporaba je enostavna in dovoljuje spontanost v spolnem odnosu. Svobodna izbira ženske o uporabi le-te privede ženske do ključnih miselnih sprememb o seksualnosti. Greenwood in Guner sta s svojo raziskavo o vplivih kontracepcije na spolnost dokazala, da je ravno kontracepcijska tabletko pri ženskah sprožila seksualno svobodo, ki se je odrazila v povečanem številu spolnih partnerjev pred poroko (Greenwood in Guner 2009).

Emancipacija ženske in njene seksualnosti je tako prinesla spremembe tudi znotraj partnerskih zvez. Možnost večje izbire in spolnega eksperimentiranja privede v zahodnih družbah do sprememb vloge poroke kot institucije. Poroka ni več pogoj za to, da ženska legitimno uživa v seksualnosti, ampak postane le potrditev trdne intimne zveze. Ženska seksualnost ni več tako strogo povezana z monogamno intimno-partnersko zvezo, saj seksualna svoboda omogoča eksperimentiranje izven monogamne intimno-partnerske zveze. Garcia ter ostali sodobni fenomen spolne svobode opredelijo znotraj koncepta *hookup kultura*. V slovenščini še nimamo primernega izraza, ki bi opredelil ta koncept. Govorimo predvsem o neopredeljenih partnerskih zvezah, ki temeljijo na spolnih izkušnjah, užitkih ter fluidnem odnosu. Hookup kultura reflektira ter razvija koncept spolne naklonjenosti (do partnerja/ke) ter spreminja družbene in spolne scenarije (Garcia in drugi 2012). Teorija spolnih scenarijev predpostavlja, da je naše delovanje podvrženo določenemu scenariju, ki naše seksualno doživetje osmišlja znotraj določenih norm. Scenariji so tako spolno določeni in diktirajo delovanje, kdo, kaj in kje počne v določenem kontekstu (Simon in Gagnon 1986). Spolni scenariji predstavljajo normativni sistem nadzora seksualnosti tudi znotraj intimno-partnerskega odnosa.

Hookup kultura se poleg ženske spolne svobode razvije predvsem zaradi tehnologije, ki omogoča povezovanje posameznikov/c tako na lokalni kot tudi na globalni ravni. Na tej točki nekateri raziskovalci govorijo celo o *telefonski ljubezenski industriji* (Vice 2015). Razmerja se tako hitreje sestavljajo in postajajo vse bolj fluidna. Zagon je omogočil predvsem razvoj pametnih telefonov ter aplikacij, s pomočjo katerih lahko spoznavamo nove osebe veliko hitreje in v širšem obsegu. Ženska seksualna svoboda ter emancipacija in raznolikost spolnih identitet sprožijo potrebo po novih konstrukcijah intimno-partnerskih zvez. Posledica

ekonomske samostojnosti žensk so fluidne oblike intimno-partnerskih zvez. Ženska ne potrebuje več partnerja, ki bi ji bil v ekonomsko oporo, saj sedaj bolj kot kadar koli prej postavlja svojo kariero in samostojnost pred ostalo. Ekonomska stabilnost ženske ter globalizacija sveta, ki prinaša s seboj možnost potovanja, sta pomembni družbeni spremembi, ki sestavljata mozaik novih intimno-partnerskih zvez.

Odperte intimno-partnerske zveze so torej posledice različnih družbenih, ekonomskih, tehnoloških in medicinskih sprememb. Spremembe zadnjih petdesetih let so spremenile žensko seksualnost ter kot domino efekt vplivale na partnerske skupnosti. Spremenili so se pogledi tako na žensko seksualnost, kakor tudi na intimno-partnersko zvezo. Ženska seksualnost ni več v celoti podrejena materinstvu, se ne povezuje le z biološko in socialno reprodukcijo, ampak tudi z užitkom. Ženske so lahko pričele eksperimentirati na seksualnem področju (in s svojimi spolnimi identitetami) in s tem začele pisati drugačno zgodovino.

4 Raziskovalni del

Emancipacija ženske seksualnosti je pripomogla k spremembam odnosov v intimno-partnerskih zvezah in k pluralizaciji njihovih oblik ali vsaj k spremembam družbenih norm, povezanih z njimi. Odprta partnerska razmerja s poudarkom na intimno-partnerski zvezi predstavljajo nekakšno alternativno obliko, če kot normo postavimo monogamni intimno-partnerski odnos. Eksperimentiranje, vključno z novimi oblikami intimno-partnerskih zvez - predvsem v mladosti - postaja sprejemljivo tudi za vse več žensk.

Odnos mladih žensk do spremenljivih oblik intimno-partnerskih zvez je osrednje raziskovalno vprašanje diplomskega dela. Predpostavljam, da kljub krhanju tradicionalnih norm na področju ženske seksualnosti in intimno-partnerskih razmerij, odprte intimno-partnerske zveze v Sloveniji veljajo za problematične in družbeno manj sprejemljive. Predpostavljam tudi, da ženske, ki so v odprtih intimno-partnerskih razmerjih, le-te skrivajo, predvsem zaradi stigmatizacije. S pomočjo spletne ankete sem želela ugotoviti, kakšne izkušnje z odprtimi intimno-partnerskimi razmerji imajo mlade ženske in kakšen odnos vzpostavljajo do njih. Spletna anketa je bila anonimna, z namenom doseganja večje kvalitete in kvantitete izpolnjenih vprašalnikov.

4.1 Raziskovalna metoda: spletni anketni vprašalnik

Raziskovalni vzorec zajema mlade ženske med 20. in 29. letom starosti. To obdobje se označuje kot obdobje mladosti, v katerem se dogajajo spremembe na številnih področjih: študij, prva zaposlitev, ustvarjanje lastne družine itd. To obdobje predstavlja vmesno stanje med otroštvom in odraslostjo. Od žensk v tem obdobju se sicer pričakuje, da si bodo poiskale primerne partnerja (enega!) za »resno«
intimno-partnersko zvezo, kljub temu pa se predpostavlja, da bodo pred tem eksperimentirale na partnerskem in intimnem področju.

Standardizirani spletni anketni vprašalnik sestavljajo štirje deli: demografski podatki, trditve o nadzoru nad žensko seksualnostjo, trditve o odprtih intimno-partnerskih zvezah ter odnos respondentk do odprtih intimno-partnerskih zvez. Kljub njegovi obsežni vsebini sem s pomočjo zaprtih vprašanj ohranila enostavnost ter omogočila respondentkam hitro reševanje vprašalnika (cca. 6 minut). Enostavna uporaba spletnega portala EnaKlikAnketa je omogočila diseminacijo ankete po spletni mreži. Največje število respondentk sem pridobila s pomočjo

družabnega omrežja Facebook. Anketni vprašalnik je bil aktiven med 14. avgustom 2016 in 25. avgustom 2016 in sicer tako na spletnem portalu EnaKlikAnketa, kot na družabnem omrežju Facebook.

Pri dobljenih podatkih je bila potrebna selekcija med dokončanimi in nedokončanimi anketami ter ureditev po starostnih skupinah. Spolna selekcija oziroma spolna identifikacija ni zahtevala posebnega dela, saj sem že pri sestavi spletnega anketnega vprašalnika glavnino vprašanj blokirala za moško identificiran spol.

4.2 Analiza spletnega anketnega vprašalnika

Spletni anketni vprašalnik je bil izrecno namenjen osebam, ki se identificirajo kot ženske. V izbranem obdobju med 14. avgustom 2016 in 25. avgustom 2016 sta vprašalnik v polnosti rešila 102 respondentka, med njimi je bilo 19 moških, ki pa jih v analizi nisem upoštevala. Torej je bilo v analizo vključenih 83 respondentk, ki so se indentificirale kot ženske. Vseh klikov na anketo je bilo 791.

4.2.1 Demografski podatki

Prvi del ankete se je nanašal na demografske podatke respondentk: spol, leto rojstva, status (Tabela 4.1), najvišje dosežena formalna izobrazba (Tabela 4.2), (trenutno) prebivališče (tabela 4.3), spolna orientiranost (Tabela 4.4), zakonski stan (Tabela 4.5), trenutna intimno-partnerska zveza (Tabela 4.6), trajanje trenutne intimno-partnerske zveze in ali imajo respondentke otroke. V spodnjih tabelah sem povzela le nekatere osrednje demografske podatke.

Status respondentk nam pokaže, kakšna je njihova trenutna ekonomska samostojnost; ali je oseba: brezposelna, zaposlena za nedoločen čas, zaposlena za določen čas, opravlja študentsko delo ali študentka (ne delam).

Tabela 4. 1: Status respondentk

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Brezposelna	4	5%
Zaposlena za nedoločen čas	11	13%
Zaposlena za določen čas	18	22%

Študentsko delo	37	44%
Študentka (ne delam)	13	16%
Skupaj	83	100%

Iz zgornje tabele (gl. Tabela 4.1) lahko predpostavimo, da je 66 odstotkov respondentk delno ekonomsko samostojnih (zaposlena za določen čas ali študentsko delo), 13 odstotkov jih je ekonomsko samostojnih (zaposlena za nedoločen čas), 21 odstotkov pa jih je ekonomsko nesamostojnih. Tabela 4.1 nam pokaže, da ima kar 60 odstotkov respondentk status študentke in da jih več kot dve tretjini dela preko študentskega servisa. Torej lahko vidimo, da je na dobljenem vzorcu malo študentk, ki zgolj študirajo.

V spodnji tabeli (Tabela 4.2) so podatki o najvišji doseženi formalni izobrazbi.

Tabela 4. 2: Najvišja dosežena formalna izobrazba respondentk

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Osnovnošolska	0	0%
Nižja poklicna	0	0%
Srednja poklicna	4	5%
Srednja strokovna	0	0%
Srednja splošna	32	39%
Višja	7	8%
Visoka prve stopnje	28	34%
Visoka druge stopnje	12	14%
Doktorat	0	0%
Skupaj	83	100%

Iz tabele 4.2 je razvidno, da se je večina respondentk odločila za študij, kot lahko vidimo iz odstotkov dosežene formalne izobrazbe. Večina respondentk, 56 odstotkov, je tako dokončala višjo ali visoko stopnjo izobrazbe (prvo ali drugo stopnjo). S 44 odstotki pa so v anketni vprašalnik zajete respondentke s srednješolsko izobrazbo (srednja poklicna ali srednja splošna izobrazba).

Prebivališče respondentk sem razdelila na tri kategorije in sicer: vas, manjše mesto ali zaselek ter večje mesto (Ljubljana in Maribor).

Tabela 4. 3: Trenutno prebivališče respondentk

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
----------	-----------	----------

Vas	19	23%
Manjše mesto/naselje	31	37%
Večje mesto (Ljubljana, Maribor)	33	40%
Skupaj	83	100%

Skorja polovica respondentk (40 odstotkov) trenutno živi v enem od večjih mest (Ljubljana ali Maribor, ki sta tudi največji univerzitetni središči), 37 odstotkov pa jih prihaja iz manjšega mesta ali naselja.

Tabela 4. 4: Spolna orientiranost respondentk

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Heteroseksualna	68	82%
Homoseksualna	4	5%
Biseksualna	8	9%
Neopredeljena	3	4%
Skupaj	83	100%

Respondetke so v 82. odstotkih svojo spolno orientiranost opredelile kot heteroseksualno (gl. Tabela 4.4). Homoseksualno so se opredelile 4 respodnetke ter biseksualno 8. Raziskava pa je zajela tudi 3 respodnetke, ki so svoje spolne orientiranosti ne opredeljujejo.

V tabeli 4.5 so predstavljeni podatki o zakonskem stanu, katere sem razdelila na tri komponente: neporočena, poročena ter v registrirani partnerski zvezi.

Tabela 4. 5: Zakonski stan respondentk

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Neporočena	76	91%
Poročena	3	4%
Registrirana partnerska zveza	4	5%
Skupaj	83	100%

Skoraj vse respondentke (91 odstotkov) so bile v času raziskave neporočene. Znotraj raziskovalnega vzorca so bile tri respondentke, ki so že vstopile v zakonski stan ter štiri, ki imajo registrirano partnersko zvezo.

Spodnja tabela kaže, v kakšnih intimno-partnerskih zvezah so bile respondentke v času izpolnjevanja ankete.

Tabela 4. 6: Trenutna intimno-partnerska zveza respondentk

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Samska	17	20%
V intimno-partnerski zvezi z eno osebo	66	80%
V intimno-partnerski zvezi z več osebami	0	0%
V odprti intimno-partnerski zvezi	0	0%
Skupaj	83	100%

Respondentke so se opredelile, da so v intimno-partnerski zvezi z eno osebo (80 odstotkov) ali samske (20 odstotkov) (gl. Tabelo 4.6). V raziskovalnem vzorcu tako nisem imela nobene respondentke, ki bi bila v intimno-partnerski zvezi z več osebami ali v odprti intimno-partnerski zvezi.

S pomočjo demografskih podatkov lahko povzamem: večina respondentk spletnega anketnega vprašalnika je starih 26 let (roj. 1990), imajo višjo izobrazbo prve stopnje ter delno ekonomsko samostojnost (študentsko delo ali delo za določen čas). Trenutno stalno prebivališče imajo v večjem mestu (Ljubljana, Maribor). Njihova spolna orientiranost je heteroseksualna, so neporočene, v intimno-partnerski zvezi z eno osebo, ki traja od enega do treh let ter brez otrok.

4.2.2 Analiza stališč o ženski seksualnosti

Drugi del vprašalnika se je nanašal na stališča in prepričanja o ženski seksualnosti. Respondentke so morale opredeliti stopnjo strinjanja z vsako od trditev, kar prikazuje tabela 4.7.

Tabela 4. 7: Stališča in prepričanja o ženski seksualnosti

Drugi del se nanaša na žensko seksualnost in na nadzor nad njo. Stopnjo strinjanja s trditvijo označite na lestvici od 1 do 5: sploh se ne strinjam (1), ne strinjam se (2), niti – niti (3), se strinjam (4), popolnoma se strinjam (5).					
Podvprašanja	Odgovori				
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
Vsaka ženska si želi poroke.	38 (46%)	21 (25%)	15 (18%)	8 (10%)	1 (1%)
Ženske nimajo spolne želje.	59 (71%)	14 (17%)	3 (4%)	5 (6%)	2 (2%)

Ženska spolna želja je manjša od moške.	36 (43%)	21 (25%)	16 (19%)	10 (12%)	0 (0%)
Ženske so omejene v spolnosti predvsem zaradi možnosti zanositve.	27 (33%)	21 (25%)	20 (24%)	13 (16%)	2 (2%)
Ženska naj se vzdrži spolnih odnosov pred poroko.	67 (81%)	13 (16%)	3 (4%)	0 (0%)	0 (0%)
Družbene norme na področju seksualnosti so za ženske strožje kot za moške.	3 (4%)	6 (7%)	11 (13%)	36 (43%)	27 (33%)

Kot vidimo, je najvišja stopnja strinjanja (76 odstotkov) s trditvijo, da so družbene norme na področju seksualnosti za ženske strožje kot za moške, kar pomeni, da respondentke opažajo (ali verjamejo), da so v družbi še vedno prisotni dvojni spolni standardi. Same sicer zavračajo (97-odstotno) tradicionalno normo, po kateri naj bi se ženska vzdržala spolnih odnosov pred poroko. Poroka po mnenju respondentk tudi ni želja vsake ženske. Indikativno je, da se relativno nizek delež respondentk ne strinja s trditvijo, da so ženske omejene v spolnosti predvsem zaradi možnosti zanositve (58 odstotkov). Čeprav se s trditvijo večina respondentk ne strinja, ta delež ocenjujem kot relativno nizek, saj je na voljo veliko število visoko zanesljivih kontracepcijskih sredstev - kontracepcija je v 21. stoletju postala že samoumevna in omogoča ženskam ločiti spolnost in reprodukcijo. Seveda pa še vedno obstaja določena verjetnost, da kontracepcija ne deluje in pride do oploditve, zato lahko tudi razumemo vzroke za takšne odgovore respondentk. Sicer pa v večini zavračajo tezo, da ženske nimajo spolne želje in tezo, da je ženska spolna želja manjša od moške.

Če povzamem: večina mladih žensk v svojem 26. letu ni poročenih, na poroko ne gledajo kot nujnost ter seveda se ne vzdržijo/se ne bi vzdržale spolnih odnosov pred poroko. Imajo spolno željo, zavedajo pa se, da ženska spolnost prinaša s seboj možnosti zanositve, kar pa je danes možno nadzirati s pomočjo kontracepcije. Ne glede na žensko spolno emancipacijo se zavedajo, da so moški in ženski standardi v družbi različni.

V naslednjem delu spletnega anketnega vprašalnika respondentke sprašujem, komu zaupajo svoje težave o partnerski/h zvezi/zvezah, probleme na področju spolnosti ter intimne težave s spolnim(i) partnerjem(partnerji)/partnerko (partnerkami) (gl. Tabela 4.9).

Tabela 4. 8: Zaupanje problemov v zvezi z partnersko zvezo/zvezah, problemov na področju spolnosti in problemov o intimnih težavah s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami)

Zanimam me, komu zaupaš svoje morebitne probleme v zvezi z intimno-partnersko zvezo/zvezami, spolnostjo, spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami). Stopnjo strinjanja označi na tristopenjski lestvici: ne zaupam ničesar (1), deloma zaupam (2) popolnoma zaupam (vse težave) (3). Zadnji stolpec označi v primeru, če te osebe nimaš. I. Kateri od spodaj naštetih oseb zaupaš problem o partnerski zvezi/zvezah ter kateri od spodaj naštetih oseb zaupaš probleme s področja spolnosti?			
Podvprašanja	Odgovori	Odgovori	Odgovori

	Zaupanje problemov o partnerski zvezi/zvezah			Zaupanje problemov na področju spolnosti			Zaupanje problemov intimnih težav s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami)			Se ne nanaša name
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	
Mami	22 (27%)	40 (48%)	19 (23%)	56 (68%)	20 (24%)	5 (6%)	48 (58%)	27 (33%)	6 (7%)	2 (2%)
	(27%)	(49%)	(24%)	(69%)	(25%)	(6%)	(59%)	(33%)	(8%)	(0%)
Očetu	44 (53%)	27 (32%)	4 (5%)	66 (80%)	6 (7%)	3 (3%)	64 (77%)	11 (13%)	0 (0%)	8 (10%)
	(59%)	(36%)	(5%)	(88%)	(8%)	(4%)	(85%)	(15%)	(0%)	(0%)
Sestri	16 (19%)	15 (18%)	13 (16%)	25 (30%)	12 (14%)	7 (9%)	20 (24%)	14 (17%)	10 (12%)	39 (47%)
	(36%)	(34%)	(30%)	(57%)	(27%)	(16%)	(45%)	(32%)	(23%)	(0%)
Bratu	32 (39%)	17 (21%)	2 (2%)	43 (52%)	6 (7%)	2 (3%)	39 (48%)	10 (12%)	2 (2%)	32 (38%)
	(63%)	(33%)	(4%)	(84%)	(12%)	(4%)	(76%)	(20%)	(4%)	(0%)
Prijatelju/ici	2 (2%)	23 (28%)	55 (66%)	8 (10%)	33 (40%)	39 (46%)	4 (5%)	34 (40%)	42 (51%)	3 (4%)
	(3%)	(29%)	(68%)	(10%)	(41%)	(49%)	(5%)	(42%)	(53%)	(0%)
Partnerju/ici	0 (0%)	12 (14%)	61 (73%)	0 (0%)	12 (14%)	61 (73%)	1 (1%)	19 (22%)	53 (64%)	10 (13%)
	(0%)	(16%)	(84%)	(0%)	(16%)	(84%)	(1%)	(26%)	(73%)	(0%)
Drugo	15 (19%)	7 (8%)	2 (2%)	18 (22%)	4 (5%)	2 (2%)	15 (18%)	8 (10%)	1 (1%)	59 (71%)
	(63%)	(29%)	(8%)	(75%)	(17%)	(8%)	(63%)	(33%)	(4%)	(0%)

V zgornji tabeli (gl. Tabelo 4. 8) so z odstotki prikazani odgovori respondentk. Vsaka vrednost zaupanja za določeno osebo je dodatno razdeljena na dva dela in sicer zgornji del predstavlja odstotke glede na vse raspondentke (83), spodnji pa odstotke tistih respondentk, za katere velja, da imajo to osebo. Predpostavljam, da nimajo vse brata ali sestre ter mogoče tudi ne obeh staršev, partnerja/partnerice ali prijatelja/prijateljice.

Respondentke najbolj zaupajo svojemu partnerju/partnerici in sicer tako probleme v partnerski zvezi/zvezah (84 odstotno), probleme na področju spolnosti (84 odstotno) kot tudi intimne težave s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami) (73 odstotno). Pomembni viri zaupanja so tudi prijatelji/prijateljice, katerim zaupajo predvsem probleme, nanašajoče se na partnersko zvezo/zveze (68 odstotno) ter na intimne težave s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/ partnerko (partnerkami) (53 odstotno). Najmanj zaupanja sta v vseh treh kategorijah deležna oče in brat, katerima respondentke ne zaupajo ničesar. Sestre, kot ženska opora v družini, niso deležne večjega zaupanja. Teza o mami kot osrednjem subjektu zaupanja, kot ga postavljata Baumeister in Twenge, se skozi anketno vprašanje kaže kot nepodprta (Baumeister in Twenge 2002). Respondentke tako mamam ne zaupajo svojih težav, povezanih s spolnostjo (69 odstotno) in z intimnimi težavami s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami) (59 odstotno); le delno zaupajo mami (48 odstotno), ko se pojavijo problemi na področju partnerske zveze/zvez.

Poleg zaupanja respondentk sem s pomočjo iste konstrukcije vprašanj merila, v kolikšni meri upoštevajo menja in nasvete naštetih oseb na vseh treh področjih: ko je govora o partnerski zvezi/zvezah, o problemih na področju spolnosti ter o problemih s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/ partnerko (partnerkami) (gl. Tabela 4. 9).

Tabela 4. 9:Upoštevanja menja in nasvetov danih oseb v zvezi s problemi v partnerski zvezi/zvezah, s svojimi problemi na področju spolnosti in problemi z intimnimi težavami s svojim spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami)

V kolikšni meri upoštevaš mnenja in nasvete spodaj naštetih oseb v zvezi s svojimi problemi v partnerski zvezi/zvezah, v zvezi s svojimi problemi na področju spolnosti in v zvezi s svojimi intimnimi težavami s svoji spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami)?										
Podvprašanja	Odgovori			Odgovori			Odgovori			
	Upoštevanje mnenj in nasvetov o partnerski zvezi/zvezah			Upoštevanje mnenj in nasvetov o problemih na področju spolnosti			Upoštevanje mnenj in nasvetov v zvezi s svojimi intimnimi težavami s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerskimi)			
	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)	Se ne nanaša name
Mame	18 (22%)	41 (49%)	22 (27%)	39 (47%)	29 (35%)	13 (16%)	37 (45%)	31 (37%)	13 (16%)	2 (2%)
	(22%)	(51%)	(27%)	(48%)	(36%)	(16%)	(46%)	(38%)	(16%)	(0%)
Očeta	30 (36%)	32 (39%)	13 (15%)	45 (54%)	19 (23%)	11 (13%)	46 (55%)	19 (23%)	10 (12%)	8 (10%)
	(40%)	(43%)	(17%)	(60%)	(25%)	(15%)	(62%)	(25%)	(13%)	(0%)
Sestre	14 (17%)	20 (24%)	10 (12%)	22 (26%)	14 (17%)	8 (10%)	17 (20%)	17 (20%)	10 (13%)	39 (47%)
	(32%)	(45%)	(23%)	(50%)	(32%)	(18%)	(39%)	(39%)	(22%)	(0%)
Brata	23 (28%)	21 (25%)	7 (9%)	33 (40%)	14 (17%)	4 (5%)	29 (35%)	18 (22%)	4 (5%)	32 (38%)
	(45%)	(41%)	(14%)	(65%)	(27%)	(8%)	(57%)	(35%)	(8%)	(0%)
Prijatelj/a/ice	0 (0%)	53 (64%)	27 (32%)	4 (5%)	55 (66%)	21 (25%)	4 (5%)	51 (61%)	25 (30%)	3 (4%)
	(0%)	(66%)	(34%)	(5%)	(69%)	(26%)	(5%)	(64%)	(31%)	(0%)
Partnerja/ice	1 (1%)	23 (27%)	49 (59%)	2 (2%)	23 (28%)	48 (57%)	3 (4%)	24 (28%)	46 (55%)	10 (13%)
	(1%)	(32%)	(67%)	(3%)	(32%)	(65%)	(4%)	(33%)	(63%)	(0%)
Drugo	18 (22%)	5 (6%)	1 (1%)	15 (18%)	8 (10%)	1 (1%)	16 (20%)	6 (7%)	2 (2%)	59 (71%)
	(75%)	(21%)	(4%)	(63%)	(33%)	(4%)	(67%)	(25%)	(8%)	(0%)

Tako kot v zgornji tabeli (gl. Tabela 4. 8), sem tudi tukaj odstotke upoštevanja mnenj in nasvetov določenih oseb razdelila na dva dela: zgornji predstavlja procentualni delež vseh respondentk anketnega vprašalnika, spodnji pa le tiste, ki imajo to osebo. Predpostavljam, da nimajo vse bratov ali sester ter obeh staršev, partnerja/partnerice ali prijatelja/prijateljice.

Težave, ki se pojavljajo v partnerskih odnosih, respondentke, mlade ženske med 20. in 29. letom starosti, predvsem rešujejo s partnerjem/partnerko. Poleg partnerja močno referenčno točko predstavljajo tudi prijatelji/prijateljice, česar pa ne moremo v enaki meri trditi za mamo. Tako kot pri zaupanju težav, sta tudi pri upoštevanju nasvetov in mnenj partner/partnerka in prijatelj/prijateljica prva referenčna oseba respondentk. Oče in brat respondentkam v težavah na področju intimno-partnerskih razmerij in seksualnosti praviloma nista ne zaupnika ne pomembni referenčni osebi.

4.2.3 Analiza stališč o intimno-partnerski zvezi

Tretji del spletnega vprašalnika vsebuje trditve o intimno-partnerskih zvezah. Respondentke so označile stopnjo strinjanja (se ne strinjam -1, niti-niti -2 in se strinjam -3) za vsako od njih. Tabela 4. 10 je razdeljena na dva dela: odgovori I. predstavljajo respondentke, ki niso še nikoli bile v odprtem intimno-partnerskem razmerju, odgovori II. pa tiste, ki so že bile v odprtem intimno-partnerskem razmerju.

Tabela 4. 10: Trditve o intimno-partnerski zvezi

Tretji del anketnega vprašalnika se nanaša na intimno-partnersko zvezo. Stopnjo strinjanja s spodnjimi trditvami označite na lestvici; 1- se ne strinjam; 2- niti-niti; 3- se strinjam. Odprta intimno-partnerska razmerja predstavljajo zvezo, v kateri partnerja/partnerki drug drugemu dopuščata tako spolna kot čustvena (poliamorija) razmerja izven njune primarne zveze.								
Podvprašanja	Odgovori (I.) = 71			Povprečne ocene	Odgovori (II.) =11			Povprečne ocene
	(1)	(2)	(3)		(1)	(2)	(3)	
(1) Idealna intimno-partnerska zveza temelji na ljubezni.	1 (1%)	17 (24%)	53 (75%)	2,7	1 (9%)	3 (27%)	7 (64%)	2,5
(2) Ljubiš lahko več oseb hkrati.	28 (39%)	22 (31%)	21 (30%)	1,9	1 (9%)	5 (45%)	5 (45%)	2,4
(3) Intimno-partnerska zveza je lahko le odnos med dvema osebama.	12 (16%)	15 (21%)	45 (63%)	2,49	6 (55%)	2 (18%)	4 (36%)	2,0
(4) Intimno-partnersko zvezo lahko zgradi le par moškega in ženske.	54 (76%)	7 (10%)	10 (14%)	1,3	9 (82%)	2 (18%)	0 (0%)	1,18
(5) Intimno-partnerska zveza temelji na medsebojnem spoštovanju partnerja/partnerke.	1 (1%)	1 (1%)	69 (98%)	2,95	0 (0%)	2 (18%)	9 (82%)	2,0
(6) Spolna in/ali čustvena razmerja z drugimi so izraz nespoštovanja partnerja/partnerke.	8 (11%)	21 (30%)	42 (59%)	2,47	4 (36%)	5 (45%)	2 (18%)	1,8
(7) Spolna in/ali čustvena razmerja z drugimi rušijo zaupanje v partnerja/partnerko.	3 (4%)	16 (23%)	52 (73%)	2,69	2 (18%)	3 (27%)	6 (55%)	2,36
(8) Odprta intimno-partnerska zveza je škodljiva za otroke, ki živijo v taki zvezi.	9 (13%)	22 (31%)	40 (56%)	2,4	3 (27%)	7 (64%)	1 (9%)	1,8
(9) Odprte intimno-partnerske zveze so sprejemljive za mlade, ki še iščejo pravega partnerja/partnerko.	13 (18%)	34 (48%)	24 (34%)	2,15	2 (18%)	5 (45%)	4 (36%)	2,18
(10) Posamezniki/-ice, ki živijo v odprti intimno-partnerski zvezi, oblikujejo bolj iskrene medsebojne odnose, kot tisti v monogamnih zvezah.	27 (38%)	34 (48%)	10 (14%)	1,76	3 (27%)	6 (55%)	2 (18%)	1,9
(11) Odprta intimno-partnerska zveza je izraz visoke stopnje zrelosti partnerjev/partnerk.	37 (52%)	25 (35%)	9 (13%)	1,6	2 (18%)	7 (64%)	2 (18%)	2
(12) Nikoli ne bi delila svojega partnerja, partnerke z drugo žensko ali moškim.	7 (10%)	4 (6%)	60 (84%)	2,7	4 (36%)	5 (45%)	2 (18%)	1,8
(13) Odprta intimno-partnerska zveza vzdrži le, dokler sta oba/obe partnerja/partnerki prepričana/i, da je obema njuna zveza pomembnejša od drugih razmerij.	7 (10%)	21 (29%)	43 (61%)	2,5	2 (18%)	2 (18%)	7 (64%)	2,45
(14) Odprta intimno-partnerska zveza predstavlja le legitimno obliko varanja.	18 (25%)	26 (36%)	27 (38%)	2,1	8 (72%)	2 (18%)	1 (9%)	1,36
(15) Moški so bolj nagnjeni k odprtim intimno-partnerskim zvezam kot ženske.	19 (27%)	33 (46%)	19 (26%)	2	4 (36%)	6 (55%)	1 (9%)	1,7

Prvi dve trditvi se nanašata na ljubezen in sicer: *Idealna intimno-partnerska zveza temelji na ljubezni* (izjava 1) in *ljubiš lahko več oseb hkrati* (izjava 2). Večinoma se respondentke, tako tiste iz prve skupine (odgovori I.), kot tiste iz druge skupine (odgovori II.), strinjajo s prvo

trditvijo. Se pa precej več respondentk iz prve skupine strinja s trditvijo, da je ljubezen lahko namenjena le eni osebi (30 odstotkov, v drugi skupini pa 45 odstotkov).

Intimno-partnersko zvezo velika večina respondentk iz obeh skupin ne razume zgolj kot heteroseksualne; lahko bi rekli, da večinsko zavračajo normo heteroseksualnosti. Na drugi strani pa respondentke prve skupine v bistveno večji meri verjamejo, da je intimno-partnerska zveza možna samo med dvema osebama (63 odstotno), kot respondentke, ki so že bile v takšnem razmerju (36 odstotno, ali drugače: 55 odstotno jih ne verjame, da je taka zveza mogoča samo med dvema osebama).

Spoštovanje v intimnem partnerskem odnosu (izjava 5.) respondentke obeh skupin vrednotijo zelo visoko. Skoraj 60 odstotkov respondentk prve skupine *spolno in/ali čustveno razmerje partnerja z drugo osebo* (izjava 6) razume kot izraz nespoštovanja, kar 36 odstotkov respondentk druge skupine pa se s tem ne strinja (v večini so pri tej izjavi neopredeljene). Je pa zanimivo dejstvo, da se kar 55 odstotkov respondentk druge skupine strinja s trditvijo, da *spolna in/ali čustvena razmerja z drugimi rušijo zaupanje v partnerja/partnerko* (izjava 7).

Respondentke, ki so že bile v odprtem intimno-partnerskem odnosu, se do trditve *odprta intimno-partnerska zveza je škodljiva za otroke, ki živijo v takšni zvezi* (izjava 8) v večini niso opredelile, medtem ko se ostale v kar 56 odstotkih s trditvijo strinjajo.

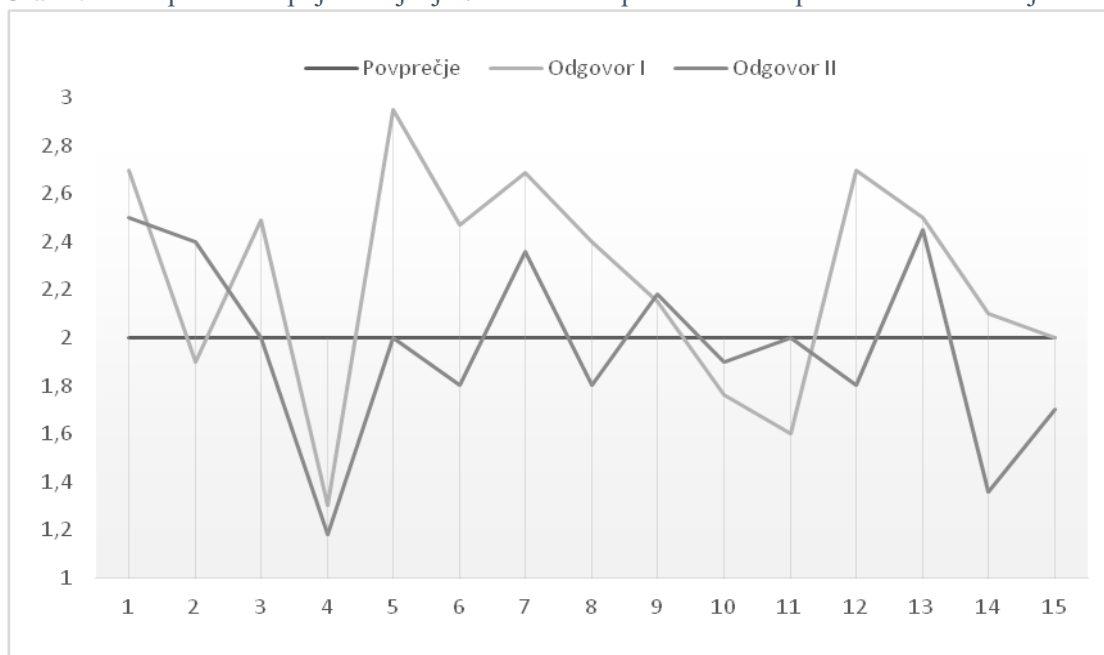
Respondentke obeh skupin se večinoma niso opredelile do izjave 9: *odprte-intimno partnerske zveze so sprejemljive za mlade, ki še iščejo pravega partnerja/partnerko*. Druga skupina respondentk je večinsko neopredeljena tudi do izjave, da *takšen odnos predstavlja visoko stopnjo zrelosti partnerja/partnerke* (izjava 11). Na drugi strani skupina ena trditev v več kot polovici (52 odstotno) zanika.

Respondentke obeh skupin so do trditve, da *posamezniki/-ice, ki živijo v odprti intimno-partnerskem zvezi, oblikujejo bolj iskrene medsebojne odnose, kot tisti v monogamnih zvezah* (izjava 10), večinoma neopredeljene. V večini se strinjajo (prva skupina 61 odstotno, druga skupina 64 odstotno) s trditvijo, da *odprta intimno-partnerska zveza vzdrži le, dokler sta oba/obe partnerja/partnerki prepričana/i, da je obema njuna zveza pomembnejša od drugih razmerij* (izjava 13).

Velika večina respondentk prve skupine (84 odstotno) ne bi bila pripravljena »deliti« svojega parntnerja/ke z drugimi; ta delež je pri drugi skupini bistveno nižji (18 odstotkov) (trditev 12). Potrebno je opozoriti, da v demografskih podatkih nobena ni opredelila svoje trenutne zveze

kot odprte, kar lahko kaže, da respondentke trenutnega partnerja ne bi »delile«. Zadnji dve izjavi predstavljata stereotipna prepričanja o odprti intimno-partnerki zvezi in sicer: *odprta intimno-partnerska zveza predstavlja le legitimno obliko varanja* (izjava 14) in *moški so bolj nagnjeni k odprtim intimno-partnerskim zvezam kot ženske* (izjava 15). Respondentke druge skupine se v veliki večini ne strinjajo (72 odstotno) z izjavo 14, ki predpostavlja, da je takšna oblika intimno-partnerske zveze le legitimna oblika varanja (v prvi skupini je teh 25 odstotno). Do zadnje izjave (15) je večina respondentk iz obeh skupin neopredeljena.

Graf 4. 1: Povprečne stopnje strinjanja s stališči o odprtem intimno partnerskem razmerju

Zgornji graf prikazuje povprečno stopnjo strinjanja z zgoraj navedenimi trditvami tako prve skupine (odgovori I.), kot druge skupine (odgovori II.). Iz grafa so lepo razvidna odstopanja vrednotenja izjav v obeh skupinah.

Večina respondentk označuje ljubezen kot pomemben faktor sestave intimno-partnerskega odnosa. Ženske, ki so že bile v odprtem intimno-partnerskem odnosu, na drugi strani v večji meri pozitivno vrednotijo poliamorijo ter intimno-partnerskega odnosa ne vidijo samo kot monogamno entiteto. Ne glede na konstrukcijo intimno-partnerskega razmerja je pomembno spoštovanje, ki pa se po mnenju respondentk prve skupine poruši, ko se intimno-partnerski odnos odpre. Spolna in/ali čustvena razmerja naj bi prav tako rušila zaupanje v partnerja/partnerko, s čimer se večinoma strinjajo respondentke obeh skupin. Vloga otrok v odprtem intimno-partnerskem odnosu je za prvo skupino respondentk problematična, saj takšno zvezo kategorizirajo kot škodljivo za otroka. Po mnenju 56 odstotkov respondentk prve skupine naj bi bilo življenje v odprtem intimno-partnerskem razmerju za otroke

škodljivo, medtem ko so repondentke druge skupine v to precej manj prepričane (9 odstotkov), 64 odstotkov pa se jih ni opredelilo. Respondentke se večinsko niso opredelile do trditev, da naj bi odprt intimno-partnerski odnos predstavljal bolj iskren medsebojni odnos, prav tako ne do predpostavke, da je to le oblika partnerske zveze za mlade, ki iščejo pravega (enega!) partnerja/partnerke.

4.2.4 Analiza osebnih izkušenj z odprto intimno-partnersko zvezo

V zadnjem, četrtem delu, sem se osredotočila na izkušnje respondentk z odprto intimno-partnersko zvezo. Koncept odprte intimno-partnerske zveze je mladim ženskam zelo poznan koncept, saj je kar 89 odstotkov slišalo za takšno obliko zveze. Logično vprašanje je bilo, kje so že slišale za odprto intimno-partnersko zvezo. Spodaj navajam nekaj najpogostejših odgovorov:

- *Mediji (TV, knjige, članki) in splet*
- *Prijatelji in vrstniki*
- *Izobraževalne institucije*
- *Tujina*
- *Partner*
- *Pogovori z znanci*

Iz tega je razvidno, da so pravzaprav mediji (tv, knjige, članki) in splet zelo pomembni posredniki informacij in oblikovalci norm in percepcije o odprti intimno-partnerski zvezi ter seksualnosti.

Mnenja posameznic o odprti intimno-partnerski zvezi sem s pomočjo odprtega vprašanja razdelila na tri skupine izjav, ki so po svoji vsebini nenaklonjene, ambivalentne ali naklonjene odprti intimno-partnerski zvezi.

Nenaklonjene izjave respondentk o odprti intimno-partnerski zvezi:

- *Med partnerji ni prave ljubezni.*
- *Takšna zveza ni primerna, še posebno, če so vmes otroci.*
- *Težave s soočanjem s samim seboj, nizka samozavest in samozaupanje. Sindrom Petra Pana, brez prevzemanja odgovornosti v življenju, verjetno strah pred navezanostjo ali strah pred izgubo partnerja.*
- *Olepšano ime za osebe, ki so nezahtevne pri izbiri partnerjev za intimne odnose; zveze redko temeljijo na čustvih, večinoma nastanejo zaradi zadovoljevanja spolnih užitkov.*

- *Gre le za varanje, za katerega vesta oba.*
- *Vse takšne zveze, za katere vem, so razpadle (tudi daljše od štirih let).*
- *Prej ali slej se nekaj zalomi.*
- *Nezrelost in nespoštovanje do partnerja ter samega sebe.*
- *Oblika zveze, kjer se partnerja bojita vezati le na eno osebo.*

Ambivalentne izjave respondentk do odprte intimno-partnerske zveze:

- *V koliko se obe osebi z odprto partnersko zvezo strinjata in obe določata »pravila igre«, je stvar sprejemljiva.*
- *V kolikor sta oba partnerja zadovoljna in v okviru njunih načel dobro funkcionirata, ne vidim težav.*
- *Če se oba partnerja popolnoma strinjata, spoštujeta drug drugega, se razumeta in v celoti sprejemata način svoje zveze, je lahko taka zveza veliko bolj iskrena in srečna od monogamnih zvez.*
- *Vse v redu, dokler se išče.*
- *V kolikor je med vsemi iskrenost in zaupanje, sem za. V to se spuščam le, če se s temi osebami ne vidim na dolgi rok. Ne želim jih zavajati in ničesar ne obljubljam, le uživam v družbi.*
- *Stvar posameznika in njegovega delovanja. Ljudje smo različni, vsak drugače dojema in sprejema svoje odločitve.*
- *Vsak ima pravico odločati, na kakšni relaciji in v kakšnem odnosu bo z drugimi ljudmi.*
- *Če se strinjata oba partnerja in ostali njuni partnerji, nimam nobenih zadržkov pred odprto zvezo. Dokler je vsem prav in s tem ne škodujejo drugim, je po mojem mnenju sprejemljivo.*
- *Odkvisno od ljudi – za nekatere je odprta zveza zadnja postaja pred razhodom, za druge srečen način partnerskega življenja.*
- *Jih odobravam, vendar sama ne bi mogla biti v taki zvezi.*

Naklonjene izjave respondentk do odprte intimno-partnerske zveze:

- *Predvsem ne gre več za varanje v zvezi, ampak za medsebojno spoštovanje partnerjevih želja po intimnosti z drugimi osebami. Dokler gre za posamezne osebe, v*

katere se partner ne zaljubi, je odprta zveza funkcionalna za vzdrževanje zdravega odnosa.

- *Nujno je ustvariti nove oblike partnerstev, ki ustrezajo spremembam kulturno-socialno-ekonomskih okoliščin. Odprta partnerska zveza je ena od teh oblik, morda ena izmed najprimernejših glede na sodobne življenjske stile.*
- *Menim, da so znak velikega zaupanja v partnerja ter delujejo le, če imata prvotna partnerja zelo trdno zvezo in drug do drugega ne gojita nikakršnega ljubosumja.*
- *Če funkcionira, zakaj pa ne. Da deluje, je po mojem mnenju potrebno veliko zaupanja in komunikacije.*
- *Potrebna je iskrenost do sebe in do partnerja.*
- *Menim, da je tukaj ključno, da je v zvezi visoka stopnja medsebojnega zaupanja.*

Koncept odprtega intimno-partnerskega razmerja je med našimi respondentkami torej poznan (sicer se verjetno niti ne bi odločile za izpolnjevanje ankete). Zavedajo se, da družbene spremembe prinašajo spremembe tako na področju intimno-partnerske zveze, kot na področju intimnosti. Relativno visok delež respondentk anketnega vprašalnika je tolerantnih do odprtih intimno-partnerskih zvez, jih ne obsojajo, vendar pa v večini raje vstopajo v monogamno intimno-partnersko zvezo.

5 Sklep

Odrpte intimno-partnerske zveze v slovenskem prostoru še niso raziskane, lahko pa iz analize naše raziskave sklepamo, da gre za fenomen, ki se ga mlade ženske zavedajo.

Spremembe v intimno-partnerski zvezah se med drugim kažejo v vrednotenju poroke, ki pomeni institucionalizacijo partnerske zveze, vendar pa je danes mlade ženske ne vrednotijo visoko. Čeprav so ženske tudi na zahodu danes seveda še vedno obremenjene z normo materinstva ter željo po iskanju pravega partnerja (enega!) in romantične ljubezni, pa so ženska emancipacija ter spremembe, ki so jih sprožile feministične teoretičarke in zagovornice enakosti spolov, žensko seksualnost (do določene mere) osvobodile patriarhalnih norm in medikalizacije. Danes ženska seksualnost ni več zreducirana zgolj na funkcijo biološke reprodukcije, kar je eden od pomembnih razlogov za spremenjen status poroke. Spremembe prinesejo »osvoboditev« ženske spolne želje, ta postane legitimna in ženskam je »dovoljena« tudi večja mera eksperimentiranja na spolnem področju.

Nekatere med našimi respondentkami (13 odstotkov) so že bile v odprti intimno-partnerski zvezi. To ni ravno zanemarljiv odstotek, seveda pa ga ne moremo posplošiti na celo populacijo mladih žensk, saj gre za spletno anketo, torej naš vzorec ni slučajen niti reprezentativen. S prvo raziskavo na tem področju sem tako odprla nekatera vprašanja, ki bodo zagotovo zanimiva za nadaljnje raziskovanje. Anketni vprašalnik je pokazal, da se mlade respondentke seznanijo s takšno obliko partnerske zveze predvsem skozi medije, zato bi bilo primerno nadaljevati raziskovanje, kakšna je pravzaprav medijska prezentacija odprte intimno-partnerske zveze. Predpostavljam, da vsaj v množičnih medijih še vedno prevladuje molk, saj predstavlja tak odmik od norme monogamnosti ter heteroseksualnega partnerskega odnosa, da bi javni govori o tem verjetno sprožili veliko mero zgražanja.

Respondentke, ki večinoma niso nenaklonjene odprtim intimno-partnerskim razmerjem, kot temelj vsakega intimno-partnerskega razmerja, tudi odprtega, izpostavljajo spoštovanje in iskrenost do partnerja. Takšen tip intimno-partnerske zveze predstavlja kompleksno entiteto, ruši predstave o (idealnem) intimno-partnerskem razmerju, kar verjetno vpliva na osebna prepričanja respondentk: večina se za takšno obliko ne bi odločile, kar kaže na močno prisotnost norme monogamnosti. Potrebo pa je poudariti, da respondentke zavračajo heteronormativnost. Skladno z normo monogamnosti respondentke večinoma ne verjamejo v poliamorijo, saj večinoma menijo, da ljubiš lahko samo eno osebo. To se lepo sklada z

idealom romantične ljubezni, ki glorificira intimno-partnersko razmerje med dvema posameznikoma, posameznicama vse »do konca njunih dni«. Trditev *nikoli ne bi delila svojega parternja/partnerke z drugo žensko/moškim* je med respondentkami dosegla najvišjo stopnjo strinjanja, kar samo potrjuje zgoraj naštete norme.

Odrpto intimno-partnersko zvezo pa je potrebno pogledati tudi skozi norme ženske seksualnosti. Respondentke se zavedajo svoje spolne želje, biološke omejitve (nosečnost) ter tako tudi strožjih družbenih norm nad žensko seksualnostjo. Analiza rezultatov je pokazala, da respondentke svoje probleme o partnerski zvezi/zvezah, probleme na področju spolnosti ter težave s polnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami) v največji meri zaupajo slednjim. Partner ima tako v življenju respondentk pomembno referenčno vlogo, bistveno pomembnejšo kot mama in tudi pomembnejšo kot prijatelji/ce.

Raziskovanje odnosa žensk do odprte intimno-partnerske zveze je le ena stran medalje. Zaželeno bi bila tudi raziskava o tem, kako mladi moški vrednotijo in razumejo odprto intimno-partnersko razmerje, predvsem zato, ker kljub spremembam družbenih norm glede ženske seksualnosti še vedno prevladujejo spolno specifične seksualne norme in prepričanja o bistvenih razlikah med moško in žensko seksualnostjo.

Moderna tehnologija nam omogoča komunikacijo s svetom in prevzemanje raznolikih idej, kar nas hkrati povezuje s svetom in oddaljuje od domače uveljavljene tradicije. Za nekatere predstavlja to problem in zbuja strahove, spet za druge možnost novih izkušenj in poznanstev. Svet postaja globalna vas, kar povzroča hitro prepletanje kulturnih navad in običajev ter spodbuja nastajanje novih, še nepoznanih praks. Spremembe v družbenih normah ženske seksualnosti so kot snežna kepa modificiralne intimno-partnersko zvezo, zato je ravno problematika in razumevanje odprtih intimno-partnerskih zvez skozi oči žensk še kako zanimiva. Menim, da je raziskava pokazala številna zanimiva odkritja in spoznanja

6 Literatura

1. Austin Institute. 2014. *The economics of sex*. Dostopno prek: <https://www.youtube.com/watch?v=cO1ifNaNABY> (18. januar 2016).
2. Barker, Mag. 2005. This is my partner, and this is my ... partners' partner: constructing a polyamorous identity in a monogamous world. *Journal of Constructivist Psychology* (18): 75–88.
--- 2011. Monogamies and non-monogamies: a response to "The challenge of monogamy: bringing it out of the closet and into the treatment room" by Marianne Brandon. *Sexual and Relationship Therapy* (3): 281-287.
3. Baumeister, F. Roy in Jean M. Twenge. 2002. Cultural suppression of female sexuality. *Review of General Psychology* (6): 166–203.
4. Baumeister, F. RoY in Kathleen D.Vohs. 2004. Sexual economics: sex as female resource of social exchange in heterosexual interaction. *Personality and Social Psychology Review* (8): 339–363.
5. Cherlin, J. Andrew. 2004. The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of Marriage and Family* (66): 848–861.
6. Cook, Hera. 2007. Sexuality and contraception in modern England: doing the history of reproductive sexuality. *Journal of Social History* (4) 915–932.
7. Crockett, J. Lisa, Marcela Raffaelli in Kristin L. Moilane. 2003. Adolescent sexuality: behaviour and meaning. V *Blackwell Handbook of Adolescence*, urednik. Gerald R. Adams in Michael D. Berzonsky, 371–392.
8. Cropanzano, Russell in Marie S. Mitchell. 2005. Social exchange theory: an interdisciplinary review. *Journal of Management* (31): 874–900.
9. De Beauvoir, Simone. 2011. *The second sex*. New York: Vintage Book a Division of Random House.
10. DeLamater, John. 1981. The social control of sexuality. *Annual Review of Sociology* (7): 263–290.
11. Eriksen, Thinas Hylland. 2009. *Majhni kraji, velike teme*. Maribor: Založba Aristej.
12. Foucault, Michel. 2002. *Arheologija vednosti*. Ljubljana: Studia humanitatis.
--- 2010. *Zgodovina seksualnosti*. Ljubljana: Založba ŠKUC.
13. Frank, Katherine in John DeLamater. 2010. Deconstructing monogamy: Boundaries, identities, and fluidities across relationships. V *Understanding non-monogamies*, urdenik. Meg Barker in Darren Langdrige, 9-22. New York: Routledge.

14. Garcia, R. Justin in Chris Reiber, Sean G. Massey, Anna M. Merriwether. 2012. Sexual hookup culture: a review. *Review of General Psychology* (16): 161–176.
15. Giddens, Anthony. 2000. *Preobrazba intimnosti. Spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah*. Ljubljana: Založba /*cf.
Švab, Alenka. 2000. Sprejemna beseda v Anthony Giddens 2000. *Preobrazba intimnosti. Spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah*. Ljubljana: Založba /*cf.
16. Godina Vuk, Vesna. 2011. *Antropološke teorije*. Fakulteta za družbene vede, Ljubljana: Založba FDV.
17. Hammer, Rhonda in Douglas Kellner. 2009. *Third wave feminism. Sexualities, and the adventures of the posts*. Dostopno prek: <https://pages.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/essays/sexfem06.pdf> (20. maj 2016).
18. Haritaworn, Jin, Chin-ju Lin in Christian Klesse. 2006. Poly/logue: a critical Introduction to polyamory. *Sexualities: Special issue on polyamory* (9): 515–529.
19. Klesse, Christian. 2011. Nations of love in polyamory – elements in a discourse on multiple loving. *Laboratorium* (3): 4–25.
20. Komac, Daša. 2015. *Angleško-slovenski in slovensko-angleški moderni slovar*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
21. Labriola, Kathy. 1999. Models of open relationships. *Journal of Lesbian Studies* (3): 217–255.
22. Libby, W. Roger, Louis Gray in Mervin White. 1978. *A test and reformulation of reference group and role. Correlates of premarital sexual permissiveness theory*. *Journal of Marriage and Family* (40): 79–92.
23. Mencin Čeplak, Metka. 2012. Heteronormalnost in regulacija rodnosti. *Annales Ser.hist.sociol.* 403–414. Dostopno prek: <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-9SOJCTHL> (1. september, 2016).
24. Nolin, M. Jo in Karen K. Petersen. 1992. Gender differences in parent-child communication about sexuality: an exploratory study. *Journal of Adolescent Research* (7): 59–79.
25. Oliver, M. Beth in Janet S. Hyde. 1993. Gender differences in sexuality: a meta-analysis. *Psychological Bulletin*. (114): 29–51.
26. O'Neill, Nena in George O'Neill. 1972. Open marriage: a synergic model. *The Family Coordinator: National Council on Family Relations* (4): 403-409.
27. Rohden, Fabiola. 2013. Gender differences and the medicalization of sexuality in the creation of sexual dysfunction diagnosis. *Sexuality, Culture and Politics – A South*

- American Reader* 620–638. Dostopno prek: <http://www.clam.org.br/uploads/publicacoes/book2/35.pdf> (25. avgust, 2016).
28. Rubin, H. Roger. 2001. Alternative lifestyles revisited, or whatever happened to swingers, group marriages, and communes? *Journal of Family Issues* (22): 711–726.
29. Rubin, M. Arline in James R. Adams. 1986. Outcomes of sexually open marriages. *The Journal of Sex Research* (22): 311–319.
30. Simon, William in John H. Gagnon. 1986. Sexual scripts: permanence and change. *Archives of Sexual Behavior* (15): 97–105 .
31. Tarizzo, Davide. 2014. Od biopolitike do etopolitike: Foucault in mi. *Filozofski vestnik*. (1): 43–53.
32. The School of Life (Mad Adam). 2014. *Philosophy – Michel Foucault*. Dostopno prek: <https://www.youtube.com/watch?v=BBJTeNTZtGU> (3. junij 2016).
33. Tiefer, Leonore (2006). *Female sexual dysfunction: a case study of disease mongering and activist resistance*. Dostopno prek: <http://journals.plos.org/plosmedicine/article?id=10.1371/journal.pmed.0030178> (21. avgust 2015).
34. Travis, C. Brown in Jacquelyn W. White. 2000. *Sexuality, society and feminism*. Washington: American Psychological Association.
35. Vice (Karley Sciortino). 2015. *The Mobile Love Industry*. Dostopno prek: <https://www.youtube.com/watch?v=J9V3fLUSQFM> (29. maj 2016).
36. Weber, Max. 1988. *Protestantska etika in duh kapitalizma*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
37. Williams, J. Calterone in Jasna Jovanovic. 2014. Third wave feminism and emerging adult sexuality: friends with benefits relationships. *Sexuality and Culture* (19): 157–171.
38. Zimmerman, Kevin J. 2012. Clients in sexually open relationships: considerations for therapists. *Journal of Feminist Family Therapy* (24): 272–289.

7 Priloga: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni,

Moje ime je Tina Runko in sem absolventka Kulturologije in se vam že vnaprej zahvaljujem, da si boste vzeli nekaj kratkih minut in izpolnili spletni vprašalnik. V sklopu svojega diplomskega dela z naslovom *Nadzor nad seksualnostjo in odprta partnerska razmerja* sem sestavila kratek anketni vprašalnik, s pomočjo katerega želim analizirati odnos mladih žensk do ženske seksualnosti ter odprtih intimno-partnerskih zvez. *Odprta intimno-partnerska razmerja predstavljajo zvezo, v kateri partnerja/partnerki drug drugemu dopuščata tako spolna kot čustvena (poliamorija) razmerja izven njunega primarnega razmerja. Anketa je anonimna ter namenjena samo mladim ženskam med 20. in 29. letom starosti.* Pridobljeni podatki bodo namenjeni zgolj za namene mojega diplomskega dela.

Zahvaljujem se za sodelovanje

1. Demografski podatki

I. Spolna identiteta (osebna opredelitev):

- M (zahvaljujem se za sodelovanje ampak vprašalnik je namenjen le osebam, ki se opredeljujejo kot ženske)
- Ž

II. Leto rojstva:

III: Status:

- brezposelna
- zaposlena za nedoločen čas
- zaposlena za določene čas
- študentsko delo
- študentka (ne delam)

IV. Stopnja izobrazbe:

- osnovnošolska
- nižja poklicna
- srednja poklicna
- srednja strokovna
- srednja splošna
- višja
- visoka prve stopnje

- visoka druge stopnje
- doktorat

V. Zakonski stan:

- neporočena
- poročena
- registrirana partnerska zveza

VI. Intimno-partnerska zveza:

- samska
- v partnerski zvezi z eno osebo
- v partnerski zvezi z več osebami
- v odprti partnerski zvezi

VII. Spolna orientiranost:

- heteroseksualna
- homoseksualna
- biseksualna
- neopredeljena

VIII. Trenutna intimno-partnerska zveza traja (*če jih je več ali če ste v razmerju z več osebami označite podatek za najdaljše razmerje*):

- nisem v razmerju
- do 6 mesecev
- 6 mesecev – 1 leta
- 1-3let
- 3-5 let
- 5 let ali več

IX. Imaš otroka:

- da
- ne

X. Prebivališče (*trenutno prebivališče*):

- vas
- manjše mesto / naselje
- večje mesto (Maribor, Ljubljana)

2. Drugi del se nanaša na žensko seksualnost in na nadzor nad njo. Stopnjo strinjanja ali ne strinjanja s trditvijo označite z naslednjimi stopnjami: sploh se ne strinjam (1), ne strinjam se (2), niti – niti (3), se strinjam (4), popolnoma se strinjam (5).

	Sploh se	Ne	Niti –	Se	Popolnoma
--	----------	----	--------	----	-----------

	ne strinjam (1)	strinjam se (2)	ni (3)	strinjam (4)	se strinjam (5)
Vsaka ženska si želi poroke.					
Ženske nimajo spolno želje.					
Ženska spolna želja je manjša od moške.					
Ženske so omejene v spolnosti predvsem zaradi možnosti zanositve.					
Ženska naj se vzdrži spolnih odnosov pred poroko.					
Družbene norme na področju seksualnosti so za ženske strožje kot za moške.					

Zanimam me, komu zaupaš svoje morebitne probleme o intimno-partnerski zvezi oz. zvezah, spolnosti, o spolnem partnerju / partnerjih / partnerko / partnerkami. Stopnjo strinjanja označi na tristopenjski lestvici: ne zaupam ničesar (1), deloma zaupam (2) popolnoma zaupam (vse težave) (3). Zadnji stolpec označite v primeru, če te osebe nimate.

I. Kateri od spodaj naštetih oseb zaupaš problem o partnerski zvezi/zvezah?

	Ne zaupam ničesar	Delno zaupam	Popolnoma zaupam (vse težave)	Se ne nanaša name
Mami				
Očetu				
Bratu				
Sestri				
Prijatelju/ici				
Partnerju/ci				
Drugo				

II. Kateri od spodaj naštetih oseb zaupaš probleme na področju spolnosti?

	Ne zaupam ničesar	Deloma zaupam	Popolnoma zaupam (vse težave)	Se ne nanaša name
Mami				

Očetu				
Bratu				
Sestri				
Prijatelju/ici				
Partnerju/ci				
Drugo				

III. Kateri od spodaj naštetih oseb zaupaš intimne težave s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami)?

	Ne zaupam ničesar	Deloma zaupam	Popolnoma zaupam (vse težave)	Se ne nanaša name
Mami				
Očetu				
Bratu				
Sestri				
Prijatelju/ici				
Partnerju/ci				
Drugo				

IV. V kolikšni meri upoštevaš mnenja in nasvete, spodaj naštetih oseb v zvezi s svojimi problemi v partnerski zvezi/zvezah?

	Ne upoštevam mnenja	Delno upoštevam mnenje	Popolnoma upoštevam mnenje	Se ne nanaša name
Mami				
Očetu				
Bratu				
Sestri				
Prijatelju/ici				
Partnerju/ci				

Drugo				
-------	--	--	--	--

V. V kolikšni meri upoštevate mnenja in nasvete spodaj naštetih oseb v zvezi s svojimi problemi na področju spolnosti?

	Ne upoštevam mnenja	Delno upoštevam mnenje	Popolnoma upoštevam mnenje	Se ne nanaša name
Mami				
Očetu				
Bratu				
Sestri				
Prijatelju/ici				
Partnerju/ci				
Drugo				

VI. V kolikšni meri upoštevate mnenja in nasvete spodaj naštete osebe v zvezi s svojimi intimnimi težavami s spolnim(i) partnerjem (partnerji)/partnerko (partnerkami)?

	Ne upoštevam mnenja	Delno upoštevam mnenje	Popolnoma upoštevam mnenje	Se ne nanaša name
Mami				
Očetu				
Bratu				
Sestri				
Prijatelju/ici				
Partnerju/ci				
Drugo				

3. Tretji del anketnega vprašalnika se nanaša na intimno-partnersko zvezo. Stopno strinjanja s spodnjimi trditvami označite s številkami od 1 do 5, pri čemer opredeljuje; 1- se popolnoma ne strinjam; 2- niti -niti, 3-popolnoma se strinjam.

Odperta intimno-partnerska razmerja predstavljajo zvezo, v kateri partnerja/partnerki drug drugemu dopuščata tako spolna kot čustvena (poliamorija) razmerja izven njenega primarnega razmerja.

	1	2	3
Intimno-partnerska zveza je lahko le odnos med dvema osebama.			
Intimno-partnersko zvezo lahko zgradi le par moškega in ženske.			
Intimno-partnerski odnos temelji na medsebojnem spoštovanju partnerja/partnerke.			
Spolna in/ali čustvena razmerja z drugimi so izraz nespoštovanja partnerja/partnerke.			
Spolna in/ali čustvena razmerja z drugimi rušijo zaupanje v partnerja/partnerko.			
Poroka je potrditev uspešne intimno-partnerske zveze.			
Odperta intimno-partnerska zveza je škodljiva za otroke, ki živijo v taki zvezi.			
Odperto intimno-partnerska zveza so sprejemljiva za mlade, ki še iščejo pravega partnerja/partnerko.			
Posamezniki/-ice, ki živijo v odprti intimno-partnerski zvezi, nimajo pravih vrednosti partnerske zveze.			
Odperta intimno-partnerska zveza je izraz zrelosti partnerjev/partnerk.			
Idealno intimno-partnerska zveza temelji na ljubezni.			
Ljubiš lahko več oseb hkrati.			
Nikoli ni bi delila svojega partnerja, partnerke z drugo žensko ali moškim.			
Odperta intimno-partnerska zveza ni primerna za ustvarjanje družine.			
Odperta intimno-partnerska zveza predstavlja le legitimno obliko varanja.			
Moški so bolj nagnjeni k odprtim intimnim-partnerskim zvezam kot ženske.			

4. Spodnja vprašanja se nanašajo na intimno-partnersko razmerje.

Si že kdaj prej slišala za odprta partnerska razmerja?

- Da
- Ne

Ali v krogu prijateljev in znancev poznaš par(e), ki ima(jo) odprto intimno-partnersko zvezo?

- Da

- Ne

Si kdaj bila v odprti intimno-partnerski zvezi?

- Da
- Ne

Si kdaj pomislila, da bi imela odprto intimno-partnersko zvezo?

- Da
- Ne

Kaj meniš o odprtih intimno-partnerskih zvezah?

Zahvaljujem se, da si si vzela teh nekaj minut časa in izpolni anketo. S podatki iz ankete ter vašim mnenjem bom pridobila pomembne podatke, ki bodo uporabljeni v mojem diplomskem delu.

Področje raziskovanja odprtih intimnih-partnerskih zvez med mladimi je v slovenskem prostoru še v povojih oz. se obdobje mladosti predpostavlja kot eksperimentalno obdobje in je kot tako tudi konceptualizirano. Na drugi strani pa z žensko emancipacijo ter detradicionalizacijo spolnosti, predvsem ženske seksualnosti, nastajajo nove oblike partnerskih zvez. Odprta intimna-partnerska razmerja so v slovenskem prostoru še vedno v veliki meri postavljena v koncept tabu tem, zato me to področje še bolj zanima. Če si v odprtem intimnem-partnerskem razmerju in si o tem pripravljena govoriti, me lahko kontaktiraš na mail: tina.runko@gmail.com ali kar preko socialnega omrežja.

Hvala za tvoj koristno uporabljen čas.

Tina Runko